

ΔΙΚΑΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Γεώργιος Αναγνωσταράς

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1. Πλιάκος, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη 2018
- 2. Καλαβρός/Γεωργόπουλος, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη 2017
- 3. Χριστιανός/Παπαδοπούλου/Περάκης, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη 2020
- 4. Παπαγιάννης, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη 2016
- 5. Craig & De Burca, EU Law, Oxford University Press 2020
- 6. Chalmers/Davies/Monti, European Union Law, Cambridge University Press 2019
- 7. Schütze, European Union Law, Cambridge University Press 2018

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **7-11 Μαΐου 1948:** Διάσκεψη της Χάγης. Αντιπρόσωποι από είκοσι ευρωπαϊκές χώρες συζητούν για τις νέες μορφές ευρωπαϊκής συνεργασίας. Εκφράζονται υπέρ της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Συνέλευσης.
- **27-28 Ιανουαρίου 1949:** Η Διάσκεψη της Χάγης έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του Συμβουλίου της Ευρώπης με έδρα το Στρασβούργο. Το ίδιο έτος αρχίζει να συντάσσεται και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που υπογράφηκε στη Ρώμη το 1950 και τέθηκε σε εφαρμογή τρία χρόνια αργότερα. Με την πάροδο του χρόνου, όλες σχεδόν οι ευρωπαϊκές χώρες γίνονται μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **9 Μαΐου 1950:** Ο Ρομπέρ Σουμάν, ο υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας, εκφωνεί έναν σημαντικό λόγο στον οποίο περιέχονται προτάσεις που βασίζονται στις ιδέες του Ζαν Μονέ. Προτείνει να τεθούν οι πηγές άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Γερμανίας υπό κοινό έλεγχο στο πλαίσιο μιας νέας οργάνωσης στην οποία θα μπορούν να συμμετάσχουν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- Επειδή η ημερομηνία αυτή θεωρείται η ημερομηνία γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η 9η Μαΐου γιορτάζεται πλέον κάθε χρόνο ως η Ημέρα της Ευρώπης.
- **18 Απριλίου 1951:** Στο Παρίσι, έξι χώρες —Βέλγιο, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο και Κάτω Χώρες— υπογράφουν την ιδρυτική συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Τίθεται σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 για ένα διάστημα 50 ετών.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **27 Μαΐου 1952:** Υπογράφεται από τα ιδρυτικά μέλη της ΕΚΑΧ η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα, με σκοπό τον σχηματισμό ενός κοινού ευρωπαϊκού στρατού χωρίς ωστόσο πρόβλεψη για την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής άμυνας. Ωστόσο, το σχέδιο αυτό κατέρρευσε όταν απέτυχε να επικυρωθεί από το γαλλικό κοινοβούλιο.
- **25 Μαρτίου 1957:** Στη Ρώμη, οι έξι χώρες υπογράφουν τις συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ). Οι συνθήκες αυτές τίθενται σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **8 Απριλίου 1965:** Υπογράφεται μια συνθήκη με την οποία συγχωνεύονται τα εκτελεστικά όργανα των τριών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ - ΕΟΚ - ΕΥΡΑΤΟΜ) και δημιουργούνται ένα ενιαίο Συμβούλιο και μία ενιαία Επιτροπή.
- **1 Ιουλίου 1968:** Καταργούνται πλήρως οι δασμοί για τα βιομηχανικά προϊόντα ανάμεσα στα κράτη μέλη και θεσπίζεται κοινό εξωτερικό δασμολόγιο.
- **1 Ιανουαρίου 1973:** Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, αυξάνοντας τα μέλη τους σε εννέα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **9-10 Δεκεμβρίου 1974:** Στο Παρίσι, οι ηγέτες των κρατών μελών αποφασίζουν να συνεδριάζουν τρεις φορές το χρόνο με τη μορφή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Δίνουν το πράσινο φως για τη διενέργεια άμεσων εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
- **7-10 Ιουνίου 1979:** Λαμβάνουν χώρα οι πρώτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- **1 Ιανουαρίου 1981:** Η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **14 Ιουνίου 1985:** Υπογράφεται η συμφωνία του Σένγκεν σκοπός της οποίας είναι η κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα των χωρών που είναι μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Οι χώρες του χώρου Σένγκεν έχουν καταργήσει τα εσωτερικά τους σύνορα, ενώ έχουν παράλληλα θεσπίσει αυστηρότερους ελέγχους στα κοινά εξωτερικά τους σύνορα με βάση κοινούς κανόνες και με στόχο την ασφάλεια των ατόμων που ζουν και ταξιδεύουν εντός του χώρου αυτού.
- Στον χώρο Σένγκεν συμμετέχουν σήμερα τα περισσότερα κράτη μέλη (εκτός από Κύπρο - Ιρλανδία - Βουλγαρία - Ρουμανία - Κροατία) και τέσσερα επιπλέον κράτη (Ελβετία - Ισλανδία - Λιχτενστάιν - Νορβηγία).

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Ιανουαρίου 1986:** Η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες αυξάνοντας τα μέλη τους σε δώδεκα.
- **17 και 18 Φεβρουαρίου 1986:** Πρώτη τροποποίηση των ιδρυτικών συνθηκών. Υπογράφεται σε Λουξεμβούργο και Χάγη η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων σημαντικές ρυθμίσεις για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και ενίσχυση του ρόλου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987.
- **9-10 Δεκεμβρίου 1991:** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ εγκρίνει τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και θέτει τις βάσεις για μια κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, στενότερη συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων και δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης που θα περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **7 Φεβρουαρίου 1992:** Δεύτερη τροποποίηση των ιδρυτικών συνθηκών. Υπογράφεται στο Μάαστριχτ η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τίθεται σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Μετονομασία της ΕΟΚ σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως νομικής οντότητας ευρύτερης και παράλληλης εκείνης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Ιανουαρίου 1993:** Δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, ενός ενιαίου χώρου στον οποίο κινούνται ελεύθερα οι τέσσερις συντελεστές της παραγωγής (αγαθά - υπηρεσίες - κεφάλαια - πρόσωπα).
- **1 Ιανουαρίου 1995:** Η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα μέλη της οποίας αυξάνονται σε 15.
- **2 Οκτωβρίου 1997:** Τρίτη τροποποίηση των ιδρυτικών συνθηκών. Υπογράφεται η συνθήκη του Άμστερνταμ. Τίθεται σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Ιανουαρίου 1999:** Έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ: 11 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποδέχονται το ευρώ, το οποίο εισάγεται στις χρηματαγορές και αντικαθιστά τα εθνικά νομίσματα σε συναλλαγές που δεν περιλαμβάνουν μετρητά. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη για τη νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα θα ακολουθήσει το 2001.
- **7-8 Δεκεμβρίου 2000:** Οι πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διακηρύττουν επίσημα στην Νίκαια το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- **26 Φεβρουαρίου 2001:** Τέταρτη τροποποίηση των ιδρυτικών συνθηκών. Υπογράφεται η συνθήκη της Νίκαιας. Τίθεται σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2003.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Ιανουαρίου 2002:** Τίθενται σε κυκλοφορία τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ στα 12 την εποχή εκείνη κράτη μέλη της ευρωζώνης.
- Σήμερα, 19 από τα συνολικά 28 κράτη μέλη έχουν αντικαταστήσει τα εθνικά τους νομίσματα με το ευρώ:
<https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/map.el.html>
- **1 Μαΐου 2004:** Η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **29 Οκτωβρίου 2004:** Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα υπογράφεται στη Ρώμη, με σκοπό να αντικαταστήσει συνολικά την Συνθήκη της Ρώμης και την Συνθήκη του Μάαστριχτ. Υποβάλλεται σε επικύρωση από τα κράτη μέλη.
- **29 Μαΐου και 1 Ιουνίου 2005:** Οι Γάλλοι ψηφοφόροι απορρίπτουν το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα με δημοψήφισμα. Τρεις μέρες αργότερα το απορρίπτουν και οι Ολλανδοί ψηφοφόροι.
- **1 Ιανουαρίου 2007:** Η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Σλοβενία εισέρχεται στη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **13 Δεκεμβρίου 2007:** Υπογραφή Συνθήκης της Λισσαβόνας (Μεταρρυθμιστική Συνθήκη). Σε αντίθεση με το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, σκοπός της Συνθήκης της Λισσαβόνας είναι να τροποποιήσει και όχι να αντικαταστήσει την Συνθήκη της Ρώμης (Συνθήκη ΕΚ) και την Συνθήκη του Μάαστριχτ (Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης).
- **12 Ιουνίου 2008:** Οι Ιρλανδοί ψηφοφόροι απορρίπτουν την Συνθήκη της Λισσαβόνας με δημοψήφισμα.
- **1 Ιανουαρίου 2009:** Κύπρος και Μάλτα εισέρχονται στη ζώνη του ευρώ.
- **2 Οκτωβρίου 2009:** Οι Ιρλανδοί ψηφοφόροι εγκρίνουν την Συνθήκη της Λισσαβόνας με νεότερο δημοψήφισμα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Δεκεμβρίου 2009:** Τίθεται σε εφαρμογή η Συνθήκη της Λισσαβόνας.
  - ▣ Καταργείται η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και υποκαθίσταται συνολικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
  - ▣ Καταργούνται οι τρεις πυλώνες της Συνθήκης του Μάαστριχτ, συνεχίζει όμως να προβλέπεται ειδικό καθεστώς για τους κανόνες της ΚΕΠΠΑ.
  - ▣ Τροποποιούνται οι υπάρχουσες Συνθήκες και τίθενται σε ισχύ η Συνθήκη ΕΕ και η Συνθήκη ΛΕΕ.
  - ▣ Αναγνωρίζεται η νομική δεσμευτικότητα του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - ▣ Εισάγονται νέα ενωσιακά όργανα και ενισχύεται ο ρόλος των ήδη υφιστάμενων.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **9 Μαΐου 2010:** Θεσπίζεται από τα κράτη μέλη το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, ένας προσωρινός μηχανισμός με σκοπό τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τα κράτη της ευρωζώνης σε οικονομική δυσκολία.
- **1 Ιανουαρίου 2011:** Η Εσθονία εισέρχεται στη ζώνη του ευρώ.
- **2 Φεβρουαρίου 2012:** Σύσταση από τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, ενός μόνιμου χρηματοδοτικού οργανισμού που παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν σοβαρά χρηματοπιστωτικά ζητήματα.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Ιανουαρίου 2013:** Η Κροατία προσχωρεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **1 Ιανουαρίου 2014:** Η Λετονία εισέρχεται στη ζώνη του ευρώ.
- **22-25 Μαΐου 2014:** Για πρώτη φορά τα κατερχόμενα στις ευρωεκλογές πολιτικά κόμματα κατεβάζουν παράλληλα υποψηφίους για τη θέση του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- **1 Ιανουαρίου 2015:** Η Λιθουανία εισέρχεται στη ζώνη του ευρώ.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **23 Ιουνίου 2016:** Το Ηνωμένο Βασίλειο πραγματοποιεί δημοψήφισμα για την παραμονή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με μικρή πλειοψηφία, το αποτέλεσμα ήταν υπέρ της αποχώρησης.
- **29 Μαρτίου 2017:** Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου γνωστοποιεί επισήμως στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την πρόθεση αποχώρησης της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βάσει των σχετικών κανόνων, η αποχώρηση θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί εντός διετίας από την ημερομηνία της παραπάνω επίσημης ανακοίνωσης.
- **25 Νοεμβρίου 2018:** Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο συμφωνούν επί της Συνθήκης Αποχώρησης, η οποία ωστόσο ουδέποτε τέθηκε σε ισχύ με την αρχική μορφή της καθώς καταψηφίστηκε τρεις φορές από το Βρετανικό Κοινοβούλιο.
- **21 Μαρτίου 2019:** Αποφασίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παράταση της προθεσμίας αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση έως τις 22 Μαΐου 2019.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **10 Απριλίου 2019:** Αποφασίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παράταση της προθεσμίας αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση έως τις 31 Οκτωβρίου 2019.
- **17 Οκτωβρίου 2019:** Η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκρίνει την αναθεωρημένη Συνθήκη Αποχώρησης.
- **28 Οκτωβρίου 2019:** Αποφασίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παράταση της προθεσμίας αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση έως τις 31 Ιανουαρίου 2020.
- **23 Ιανουαρίου 2020:** Το Ηνωμένο Βασίλειο κυρώνει την αναθεωρημένη Συνθήκης Αποχώρησης.
- **30 Ιανουαρίου 2020:** Έγκριση της αναθεωρημένης Συνθήκης Αποχώρησης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- **31 Ιανουαρίου 2020:** Τίθεται σε ισχύ η αναθεωρημένη Συνθήκη Αποχώρησης και το Ηνωμένο Βασίλειο αποχωρεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1 Φεβρουαρίου 2020:** Αρχίζει μεταβατική περίοδος έντεκα μηνών, εντός της οποίας συνεχίζονται ουσιαστικά να εφαρμόζονται στο Ηνωμένο Βασίλειο οι ενωσιακοί κανόνες και ιδίως αυτοί της κοινής αγοράς. Μέχρι τη λήξη της μεταβατικής περιόδου πρέπει να έχει υπογραφεί νέα συμφωνία που να ρυθμίζει τις μελλοντικές σχέσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ηνωμένου Βασιλείου.
- **23 Μαρτίου 2020:** Συμφωνείται η προσωρινή αναστολή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, λόγω των πρωτοφανών οικονομικών επιπτώσεων του νέου κορονοϊού.
- **5 Μαΐου 2020:** Το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο θέτει όρους για τη συνέχιση της συμμετοχής της Γερμανικής Κεντρικής Τράπεζας στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- **21 Ιουλίου 2020:** Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφωνεί για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης, με στόχο την ενίσχυση των κρατών μελών για την αντιμετώπιση των πρωτοφανών οικονομικών συνεπειών του νέου κορονοϊού.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΝΕΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 49 ΣΕΕ)

- **ΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ:** Κάθε ευρωπαϊκό κράτος το οποίο σέβεται τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεσμεύεται να τις προάγει, μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος της.
- **ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΠΕΝΧΑΓΗΣ:** Το υποψήφιο κράτος μέλος θα πρέπει επίσης να πληροί τα εξής κριτήρια :
  - Να έχει σταθερούς θεσμούς που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.
  - Να έχει λειτουργούσα οικονομία της αγοράς και ικανότητα αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
  - Να έχει ικανότητα αποτελεσματικής εφαρμογής των υποχρεώσεων του κράτους μέλους, μεταξύ άλλων με προσήλωση στους στόχους της πολιτικής οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΝΕΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 49 ΣΕΕ)

- **ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΤΑΞΗΣ:** Τα βήματα που ακολουθούνται για την είσοδο ενός νέου κράτους μέλους έχουν σχηματικά ως εξής:
  - ▣ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια ενημερώνονται για την αίτηση του ενδιαφερόμενου κράτους.
  - ▣ Το αιτούν κράτος απευθύνει την αίτηση στο Συμβούλιο.
  - ▣ Το Συμβούλιο ζητεί τη γνώμη της Επιτροπής και την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται.
  - ▣ Στη συνέχεια, το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα για την αποδοχή της αίτησης του ενδιαφερόμενου κράτους. Λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια επιλεξιμότητας που συμφωνεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
  - ▣ Ακολουθεί η σύναψη συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών και του αιτούντος κράτους για τους όρους της προσχώρησης και τις αναγκαίες προσαρμογές που θα πρέπει να γίνουν στις Συνθήκες λόγω του γεγονότος αυτού.
  - ▣ Η παραπάνω συμφωνία θα πρέπει τέλος να επικυρωθεί από όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 50 ΣΕΕ)

- Το κράτος μέλος λαμβάνει την απόφαση αποχώρησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς του κανόνες.
- Θα πρέπει στη συνέχεια το παραπάνω κράτος μέλος να γνωστοποιήσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ότι προτίθεται να αποχωρήσει.
- Υπό το πρίσμα των προσανατολισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το συγκεκριμένο κράτος συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις για την αποχώρηση του λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών του σχέσεων με την Ένωση.
- Η συμφωνία συνάπτεται στο όνομα της Ένωσης από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ (ΑΡΘΡΟ 50 ΣΕΕ)

- Το μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύει το αποχωρούν κράτος δεν συμμετέχει ούτε στις συζητήσεις ούτε στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου που το αφορούν.
- Οι Συνθήκες παύουν να ισχύουν στο αποχωρούν κράτος από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αποχώρησης, εκτός αν ορίζεται τυχόν μεταβατική περίοδος ισχύος στη συμφωνία.
- Αν δεν υπάρχει συμφωνία αποχώρησης, η παύση ισχύος των Συνθηκών για το αποχωρούν κράτος επέρχεται αυτομάτως με την πάροδο διετίας μετά τη γνωστοποίηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της πρόθεσης αποχώρησης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να παρατείνει την παραπάνω προθεσμία με ομοφωνία.
- Αν το κράτος που αποχώρησε ζητήσει και πάλι να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακολουθείται από την αρχή η διαδικασία εισόδου νέου κράτους μέλους.

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΠΡΟΘΕΣΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ

- Οι Συνθήκες σιωπούν ως προς το αν και υπό ποιους όρους επιτρέπεται η ανάκληση από κράτος μέλος της επίσημης γνωστοποίησης της πρόθεσης αποχώρησης.
- Το θέμα επιλύθηκε τελικώς από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Υπόθεση C-621/18 Andy Wightman.
- Κρίθηκε ότι μπορεί ένα κράτος μέλος να ανακαλέσει την γνωστοποίηση της πρόθεσης αποχώρησης, ενόσω:
  - Είτε δεν έχει τεθεί ακόμα σε ισχύ συμφωνία αποχώρησης.
  - Είτε δεν έχει παρέλθει ακόμα η προβλεπόμενη διετής προθεσμία από τη γνωστοποίηση της πρόθεσης αποχώρησης.

ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΠΡΟΘΕΣΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕΛΟΥΣ

- Η ανάκληση αποφασίζεται μονομερώς σύμφωνα με τους συνταγματικούς κανόνες του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.
- Η απόφαση περί ανάκλησης πρέπει να είναι κατηγορηματική και ανεπιφύλακτη και να κοινοποιηθεί εγγράφως στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- Με την ανάκληση επιβεβαιώνεται ότι το ενδιαφερόμενο κράτος εξακολουθεί να αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό όρους अपαράλλακτους όσον αφορά την ιδιότητα αυτού ως κράτους μέλους και περατώνεται η διαδικασία αποχώρησης, χωρίς να απαιτείται η ομόφωνη έγκριση εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- Πρωτογενές(Πρωτότυπο) Ενωσιακό Δίκαιο
  - ▣ Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
  - ▣ Συνθήκη Λειτουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης
  - ▣ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης
  - ▣ Παραρτήματα – Πρωτόκολλα Συνθηκών
- Δευτερογενές (Παράγωγο) Ενωσιακό Δίκαιο
  - ▣ Νομοθετικές νομικές πράξεις
  - ▣ Μη νομοθετικές νομικές πράξεις
- Διεθνείς Συνθήκες Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Γενικές Αρχές Ενωσιακού Δικαίου

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

- Αποτελείται από τις Συνθήκες επί των οποίων εδράζεται η ύπαρξη και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- **ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (ΣΕΕ):** Περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις ρυθμίσεις για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- **ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΣΛΕΕ):** Περιέχει πιο λεπτομερείς ρυθμίσεις που εξειδικεύουν σε μεγάλο βαθμό τα όσα προβλέπονται από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Και οι δύο Συνθήκες είναι ισοδύναμες και αυτόνομες.
- Συνοδεύονται από σημαντικό αριθμό Παρατημάτων και Πρωτοκόλλων, τα οποία έχουν ισοδύναμη νομική αξία με αυτές και με τα οποία ρυθμίζονται συγκεκριμένα θέματα.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΕ

- Αναφέρεται μεταξύ άλλων στα ακόλουθα θέματα:
  - Τις αξίες και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Τις αρχές που διέπουν τις αρμοδιότητες και την νομοθετική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Τον σεβασμό και την προστασία από την Ευρωπαϊκή Ένωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.
  - Την σύνθεση και τις αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Την εξωτερική δράση και την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Τις διαδικασίες αναθεώρησης των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Την είσοδο νέων κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
  - Την αποχώρηση υφιστάμενων κρατών μελών από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΕΕ

- Μεταξύ άλλων, περιέχει ρυθμίσεις για τα ακόλουθα θέματα:
  - ▣ Τους τομείς και τις κατηγορίες αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - ▣ Την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και τα προνόμια που απορρέουν από αυτήν για τους ευρωπαίους πολίτες.
  - ▣ Την τελωνειακή ένωση και την ελεύθερη κυκλοφορία μετά τον εκτελωνισμό των εμπορευμάτων τρίτων χωρών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - ▣ Την κοινή αγορά (ελευθερία κυκλοφορίας προσώπων και αγαθών, ελευθερία παροχής υπηρεσιών και ελευθερία κίνησης κεφαλαίων).
  - ▣ Τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους επιμέρους τομείς των αρμοδιοτήτων της.
  - ▣ Τους κανόνες για τον ανταγωνισμό, τη φορολογία και την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών.
  - ▣ Τον ρόλο και τη λειτουργία των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - ▣ Τις νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον τρόπο παραγωγής τους.

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

- Είναι ισόκυρος με τις Συνθήκες (άρθρο 6 ΣΕΕ).
- Ωστόσο, τα άρθρα του έχουν τεθεί εκτός του κειμένου των τελευταίων.
- Οι ρυθμίσεις του απευθύνονται:
  - Στα θεσμικά ενωσιακά όργανα και τους ενωσιακούς οργανισμούς, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας.
  - Στα κράτη μέλη, μόνον όμως όταν εφαρμόζουν τους ενωσιακούς κανόνες.
  - Ο όρος αυτός πληρούται και στην περίπτωση που ο εθνικός νομοθέτης θεσπίζει νομοθετικούς κανόνες βασιζόμενος στο ενωσιακό δίκαιο, καθώς επίσης και όταν επικαλείται μια εξαίρεση που προβλέπεται από τους ενωσιακούς κανόνες προκειμένου να εισάγει ρυθμίσεις που αποκλίνουν από τις ενωσιακές επιταγές

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

- Όταν εφαρμόζουν του ενωσιακούς κανόνες, τα εθνικά όργανα πρέπει να ενεργούν σύμφωνα με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης.
- Δεσμεύονται όμως ταυτόχρονα και από τους κανόνες της ΕΣΔΑ, στην οποία συμμετέχουν όλα ανεξαιρέτως τα κράτη μέλη της Ένωσης.
- Δεσμεύονται επίσης και από τις αντίστοιχες προστατευτικές συνταγματικές τους ρυθμίσεις και παραδόσεις.
- Η ΕΣΔΑ επιτρέπει την παροχή μεγαλύτερης προστασίας από τις συνταγματικές ρυθμίσεις του κάθε συμβαλλόμενου μέλους της.
- Ο Χάρτης απαγορεύει ωστόσο απολύτως στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τις τυχόν πιο προστατευτικές συνταγματικές τους προβλέψεις, όταν ενεργούν εντός του πεδίου εφαρμογής του (ΔΕΕ C-399/11 Stefano Melloni κατά Ministerio Fiscal).
- Υπάρχουν εντούτοις έντονες αντιδράσεις σε συνταγματικό επίπεδο για το αν ο Χάρτης αποτελεί το μόνο σημείο αναφοράς, όταν τα εθνικά όργανα εφαρμόζουν τους ενωσιακούς κανόνες (BVerfG 2 BvR 2735/14 Identity Review Order).

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

□ ΕΔΔΑ Μ.Σ.Σ. κατά Βελγίου και Ελλάδας:

- Η προσφυγή ασκήθηκε από πολίτη με αφγανική υπηκοότητα, ο οποίος εισήλθε παρανόμως στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω Ελλάδας και στη συνέχεια ταξίδεψε στο Βέλγιο όπου και κατέθεσε αίτηση ασύλου.
- Οι βελγικές αρχές αρνήθηκαν να εξετάσουν το αίτημα και τον έστειλαν πίσω στην Ελλάδα, στη βάση του Κανονισμού ΕΚ 343/2003 (Κανονισμός Δουβλίνου).
- Ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι κατά την παραμονή του στην Ελλάδα υπέστη εξευτελιστική μεταχείριση, λόγω των απάνθρωπων συνθηκών που αντιμετώπισε αναμένοντας την εξέταση του αιτήματος ασύλου.
- Το ΕΔΔΑ καταδίκασε την Ελλάδα, κρίνοντας ότι ο προσφεύγων είχε υποστεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση κατά την παραμονή του στη χώρα.
- Το ΕΔΔΑ καταδίκασε επίσης το Βέλγιο, κρίνοντας ότι αποφασίζοντας τη μεταφορά του προσφεύγοντος στην Ελλάδα τον εξέθεσε σε σοβαρό κίνδυνο απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης εξαιτίας των προβλημάτων του ελληνικού συστήματος χορήγησης ασύλου.
- Με οδηγό αυτήν την απόφαση, το ΔΕΕ έκρινε αργότερα ότι ο Χάρτης απαγορεύει τη μεταφορά αιτούντος ασύλου σε κράτος μέλος όπου υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να υποστεί εξευτελιστική μεταχείριση εξαιτίας της ύπαρξης συστημικών προβλημάτων στις συνθήκες υποδοχής και στο σύστημα εξέτασης και χορήγησης ασύλου στο κράτος αυτό (ΔΕΕ C-411/10 N.S. κατά Secretary of State for the Home Department).

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

- Αποτελείται από τους νομικούς κανόνες που θεσπίζουν με μονομερείς τους πράξεις τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη βάση της εξουσιοδότησης που τους παρέχεται προς την κατεύθυνση αυτή από το πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο.
- Πρόκειται ειδικότερα για τις εξής πράξεις:
  - ▣ Κανονισμούς
  - ▣ Οδηγίες
  - ▣ Αποφάσεις
  - ▣ Συστάσεις
  - ▣ Γνώμες

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

- Ο κανονισμός είναι υποχρεωτική νομική πράξη.
- Έχει γενική ισχύ, απευθύνεται επομένως σε έναν καταρχήν αφηρημένο και απροσδιόριστο αριθμό αποδεκτών.
- Έχει καθολική δεσμευτικότητα, υπό την έννοια ότι δεσμεύει όλους όσους αφορά για το σύνολο του περιεχομένου του. Δεν καταλείπει επομένως στα κράτη μέλη καμία διακριτική ευχέρεια ως προς την επιλογή των εφαρμοστέων κανόνων, την υποχρέωση τήρησης των επιταγών του και την επιβολή των κατά περίπτωση προβλεπόμενων κυρώσεων.
- Έχει άμεση ισχύ, υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται χωρίς να απαιτείται αλλά και να επιτρέπεται καμιά ενέργεια ενσωμάτωσης των κανόνων του στην εσωτερική έννομο τάξη του κάθε κράτους μέλους. Δεν επιτρέπεται επομένως η μετατροπή του κανονισμού σε εθνική νομοθετική και κανονιστική πράξη.
- Δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ισχύει από την ημερομηνία που ορίζει, αλλιώς την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευση.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Η οδηγία είναι υποχρεωτική νομική πράξη.
- Απευθύνεται μόνο σε κράτη μέλη (συνήθως στο σύνολο των κρατών μελών) και όχι σε ιδιώτες.
- Δεσμεύει τους αποδέκτες της μόνο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αφήνοντας ελεύθερη την επιλογή του τύπου και των μέσων που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του αποτελέσματος αυτού.
- Απαιτεί πάντοτε ενσωμάτωση στην εθνική έννομο τάξη προκειμένου να εφαρμοστεί, εντός προθεσμίας που καθορίζει η ίδια. Η ενσωμάτωση πρέπει να γίνεται με την υιοθέτηση μέτρων υποχρεωτικού χαρακτήρα. Δεν αρκεί η ενσωμάτωση με εγκύκλιο, ούτε μπορεί ένα κράτος μέλος να επικαλεστεί συμμόρφωση μέσω της πρακτικής των οργάνων του.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Παράγει έννομα αποτελέσματα από μεταφοράς της στην εσωτερική έννομο τάξη, ακόμα και αν αυτή η μεταφορά γίνει πριν τη λήξη της ημερομηνίας ενσωμάτωσης που η οδηγία ορίζει. Ακόμα και πριν την ενσωμάτωση όμως, τα κράτη μέλη οφείλουν να μην προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια που μπορεί να υπονομεύσει τους σκοπούς της μη εισέτι ισχύουσας οδηγίας.
- Από την ενσωμάτωση της οδηγίας, μπορούν να επικαλούνται τους κανόνες της άμεσα όλοι εκείνοι στους οποίους οι κανόνες αυτοί απευθύνονται. Ισχύουν επομένως οι κανόνες υπέρ και κατά τόσο κρατικών οντοτήτων όσο και ιδιωτών.
- Σε περίπτωση άπρακτης παρόδου της σχετικής προθεσμίας ενσωμάτωσης, οι κανόνες της εφαρμόζονται μόνον εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αμέσου αποτελέσματος και στον βαθμό και μόνον που αφορούν κρατικές οντότητες και οργανισμούς. Οι οδηγίες έχουν επομένως μόνο κάθετο και όχι και οριζόντιο άμεσο αποτέλεσμα. Δεν επιτρέπεται συνεπώς η επίκληση των κανόνων μη ενσωματωμένης οδηγίας κατά ιδιωτών, έστω και αν έχει παρέλθει η τασσόμενη προθεσμία ενσωμάτωσης.
- Δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός ελαχίστων μόνον εξαιρέσεων στις οποίες κοινοποιείται στους αποδέκτες της.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Προσηκόντως ενσωματωθείσα οδηγία → παράγει πλήρη αποτελέσματα έναντι όλων (ασχέτως αν έχει παρέλθει η προθεσμία ενσωμάτωσης).
- Μη ενσωματωθείσα οδηγία:
  - Δεν παράγει κανένα απολύτως αποτέλεσμα πριν την παρέλευση της προθεσμίας ενσωμάτωσης.
  - Μετά την παρέλευση της προθεσμίας ενσωμάτωσης, παράγει αποτελέσματα μόνον εφόσον πληρούνται οι όροι του άμεσου αποτελέσματος και μόνο κατά κρατικών οντοτήτων (κάθετες σχέσεις).
  - Δεν παράγει αποτελέσματα έναντι ιδιωτών, ακόμα και μετά την παρέλευση της προθεσμίας ενσωμάτωσης (οριζόντιες σχέσεις).

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΟΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Η απόφαση είναι υποχρεωτική νομική πράξη.
- Μπορεί να έχει συγκεκριμένους αποδέκτες, αλλά μπορεί επίσης να έχει και γενικότερο περιεχόμενο.
- Όταν ορίζει συγκεκριμένους αποδέκτες, έχει ως σκοπό της τη ρύθμιση ατομικών περιπτώσεων και καταστάσεων και είναι υποχρεωτική μόνο ως προς τους αποδέκτες αυτούς.
- Έχει καθολική δεσμευτικότητα, υπό την έννοια ότι δεσμεύει όλους όσους αφορά για το σύνολο του περιεχομένου της.
- Έχει άμεση ισχύ, καθώς εφαρμόζεται χωρίς να είναι απαραίτητη οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια σε εθνικό επίπεδο.
- Δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός ελαχίστων μόνον εξαιρέσεων στις οποίες κοινοποιείται στους αποδέκτες της.

ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΟΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΝΩΜΕΣ

- **ΟΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ:** Η σύσταση είναι μη υποχρεωτική νομική πράξη, με την οποία ένα ενωσιακό όργανο γνωστοποιεί τις απόψεις του και προτείνει μια συγκεκριμένη γραμμή δράσης για κάποιο θέμα. Η σύσταση εκδίδεται με πρωτοβουλία του ενωσιακού οργάνου.
- **ΟΙ ΓΝΩΜΕΣ:** Η γνώμη είναι μη υποχρεωτική νομική πράξη, με την οποία το ενωσιακό όργανο γνωμοδοτεί επί συγκεκριμένου θέματος. Η γνώμη συνήθως εκδίδεται κατόπιν σχετικού αιτήματος του ενδιαφερομένου.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

- Αναγνωρίζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση η αρμοδιότητα σύναψης συμφωνιών με τρίτα κράτη και οργανισμούς, όταν συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:
  - ▣ Όταν η σύναψη της συμφωνίας προβλέπεται ρητά από τις Συνθήκες.
  - ▣ Όταν η σύναψη της συμφωνίας είναι αναγκαία για την επίτευξη ενός από τους στόχους που θέτουν οι Συνθήκες.
  - ▣ Όταν η σύναψη της συμφωνίας προβλέπεται σε νομικά δεσμευτική πράξη της Ένωσης.
  - ▣ Όταν η σύναψη της συμφωνίας ενδέχεται να επηρεάσει κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλεια των κοινών αυτών κανόνων.
- Οι συμφωνίες αυτές δεσμεύουν τα θεσμικά ενωσιακά όργανα και τα κράτη μέλη.
- Θεωρούνται ιεραρχικώς ανώτερες των παράγωγων ενωσιακών κανόνων.
- Θεωρούνται ωστόσο ιεραρχικώς κατώτερες των Συνθηκών.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΣΥΝΘΗΚΩΝ (ΑΡΘΡΟ 48 ΣΕΕ)

□ ΣΥΝΗΘΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ:

- Υποβολή στο Συμβούλιο σχεδίου αναθεώρησης. Η υποβολή μπορεί να γίνει από την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οποιοδήποτε κράτος μέλος.
- Το σχέδιο μπορεί να αφορά τόσο την αύξηση όσο και την μείωση των ενωσιακών αρμοδιοτήτων.
- Διαβίβαση του σχεδίου από το Συμβούλιο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με ταυτόχρονη κοινοποίηση στα εθνικά κοινοβούλια.
- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή.
- Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγκαλεί Συνέλευση, απαρτιζόμενη από εκπροσώπους των ενωσιακών οργάνων και των κυβερνήσεων και των κοινοβουλίων των κρατών μελών.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΣΥΝΘΗΚΩΝ (ΑΡΘΡΟ 48 ΣΕΕ)

- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με απλή πλειοψηφία και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να μην συγκαλέσει Συνέλευση, εφόσον αυτό κρίνεται μη απαραίτητο ενόψει της έκτασης των προτεινόμενων τροποποιήσεων.
- Η Συνέλευση εξετάζει τα προτεινόμενα σχέδια αναθεώρησης και εκδίδει με συναίνεση σύσταση προς τη Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών.
- Η Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συγκαλείται από τον πρόεδρο του Συμβουλίου για να καθορισθούν με κοινή συμφωνία οι τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στις Συνθήκες.
- Οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ αφού επικυρωθούν από όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες.
- Εάν ωστόσο μετά την παρέλευση δύο ετών από την υπογραφή της τροποποιητικής Συνθήκης τα τέσσερα πέμπτα των κρατών μελών έχουν επικυρώσει την νέα Συνθήκη και ορισμένα αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά την επικύρωση αυτή, το θέμα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΣΥΝΘΗΚΩΝ (ΑΡΘΡΟ 48 ΣΕΕ)

□ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ:

- Για την τροποποίηση διατάξεων που αφορούν τις εσωτερικές πολιτικές και δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Μέρος III ΣΛΕΕ). Δεν μπορεί όμως η τροποποίηση αυτή να αυξάνει τις αρμοδιότητες που απονέμονται στην Ένωση από τις Συνθήκες. Η διαδικασία αυτή ακολουθήθηκε για την ταχεία τροποποίηση του άρθρου 136 ΣΛΕΕ, ώστε να επιτραπεί στα κράτη μέλη της ευρωζώνης να θεσπίσουν μόνιμο μηχανισμό για την προστασία της σταθερότητας της ζώνης του ευρώ.
- Για την αντικατάσταση από την ειδική πλειοψηφία της ομοφωνίας που συχνά προβλέπεται από τις Συνθήκες ως όρος για την λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο. Δεν μπορεί ωστόσο αυτή η αντικατάσταση να πραγματοποιηθεί για τις αποφάσεις που έχουν στρατιωτικές επιπτώσεις καθώς και για εκείνες στον τομέα της άμυνας.
- Για την αντικατάσταση από την συνήθη νομοθετική διαδικασία της ειδικής νομοθετικής διαδικασίας, όπου η τελευταία προβλέπεται από τις Συνθήκες για την έκδοση νομοθετικών πράξεων.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

- Υπάρχουν ποικίλοι τρόποι παραγωγής ενωσιακών κανόνων, τόσο νομοθετικοί όσο και μη νομοθετικοί:
  - **ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:** Νομοθετική χαρακτηρίζεται κάθε μέθοδος παραγωγής ενωσιακών κανόνων, για την οποία απαιτείται σύμπραξη του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι πράξεις που παράγονται με τον τρόπο αυτόν ονομάζονται νομοθετικές.
    - Η νομοθετική πρωτοβουλία ανήκει σχεδόν πάντα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
    - Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή να αναλάβει νομοθετική πρωτοβουλία, αλλά η Επιτροπή μπορεί να αρνηθεί αιτιολογημένα.
    - Με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορούν να τροποποιηθούν από το Συμβούλιο μόνο ομόφωνα.
  - **ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:** Μη νομοθετική χαρακτηρίζεται κάθε μέθοδος παραγωγής ενωσιακών κανόνων χωρίς την συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι πράξεις που παράγονται με την τρόπο αυτόν χαρακτηρίζονται ως μη νομοθετικές.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

□ ΣΥΝΗΘΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:

- Αποτελεί τον κύριο τρόπο παραγωγής υποχρεωτικών νομικών πράξεων.
- Αφορά την έκδοση κανονισμών, οδηγιών και αποφάσεων από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής.
- Χαρακτηριστικό της η ισότιμη συμμετοχή του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην έκδοση των σχετικών πράξεων.
- Περιλαμβάνει αρκετά στάδια και προβλέπει μέχρι τρεις αναγνώσεις της προτεινόμενης πράξης από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο https://www.europarl.europa.eu/external/html/legislativeprocedure/default_el.htm

□ ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ:

- Χαρακτηρίζονται από την μη ισότιμη συμμετοχή του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην έκδοση της νομικής πράξης.
- Συνήθως, εκδίδονται κατόπιν πρότασης της Επιτροπής.
- Οι πιο σημαντικές είναι η Διαδικασία Διαβούλευσης και η Διαδικασία Εγκρίσεως.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

ΟΙ ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

- **ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ:** Πρόκειται για μη νομοθετικές πράξεις γενικής ισχύος, που εκδίδονται από την Επιτροπή κατόπιν εξουσιοδότησης που της παρέχεται με νομοθετική πράξη. Οι πράξεις αυτές είτε συμπληρώνουν είτε τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία της νομοθετικής πράξης.
- **ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ:** Εκδίδονται συνήθως από την Επιτροπή και σπανιότερα από το Συμβούλιο, στη βάση εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που αναγνωρίζονται στα παραπάνω όργανα από μια υποχρεωτική νομική πράξη όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση της πράξης αυτής.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΑ 4 ΠΑΡ. 2 ΚΑΙ 5 ΠΑΡ. 1 ΣΕΕ)

□ ΕΝΝΟΙΑ ΑΡΧΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ:

- Η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα κράτη μέλη με τις Συνθήκες για την επίτευξη των στόχων που οι Συνθήκες αυτές ορίζουν.
- Κάθε άλλη αρμοδιότητα ανήκει στα κράτη μέλη.
- Αποτελεί συνακόλουθο του παράγωγου χαρακτήρα της Ένωσης.

□ ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ:

- Με τη ρητή τους ανάθεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει των άρθρων των Συνθηκών (ρητές αρμοδιότητες).
- Με την εφαρμογή της λεγόμενης ρήτρας ευελιξίας (άρθρο 352 ΣΛΕΕ).
- Με την εφαρμογή της θεωρίας των σιωπηρών εξουσιών (αφανείς αρμοδιότητες).

ΟΙ ΡΗΤΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- Προσθήκη νέων ρητών αρμοδιοτήτων με κάθε αναθεώρηση των ιδρυτικών Συνθηκών.
- Αποτελούν πλέον την κύρια πηγή ενωσιακών αρμοδιοτήτων.
- Έχουν ωστόσο ειδικό χαρακτήρα → απαγορεύεται να ερμηνευθούν ως παρέχουσες μια γενικότερη εξουσιοδότηση για την υιοθέτηση μέτρων που ελάχιστα συνδέονται με τον σκοπό για τον οποίο έχουν απονεμηθεί.
- ΔΕΕ C-376/98 Γερμανία κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης:
  - Αφορούσε προσφυγή για την ακύρωση οδηγίας που έθετε γενική απαγόρευση προβολής προϊόντων καπνού.
  - Η οδηγία είχε εκδοθεί βάσει των κανόνων για την ενιαία αγορά, με επίκληση της ανάγκης εξάλειψης των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.
  - Η οδηγία ακυρώθηκε επειδή κρίθηκε ότι οι κανόνες αυτοί αποσκοπούσαν στην απονομή στον ενωσιακό νομοθέτη μιας ειδικής αρμοδιότητας για τη θέσπιση μέτρων με προορισμό τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και όχι μιας γενικής αρμοδιότητας για τη ρύθμιση της εσωτερικής αγοράς.

Η ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ (ΑΡΘΡΟ 352 ΣΛΕΕ)

- Παρέχει την εξουσιοδότηση στο Συμβούλιο να θεσπίζει με ομοφωνία τις κατάλληλες διατάξεις, όταν:
  - Στο πλαίσιο των πολιτικών που καθορίζονται από τις Συνθήκες, η δράση της Ένωσης θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη ενός από τους στόχους που τίθενται με τις Συνθήκες.
  - Οι Συνθήκες δεν προβλέπουν ωστόσο τις εξουσίες δράσης που απαιτούνται για τον σκοπό αυτόν.
- Η προσφυγή στη ρήτρα ευελιξίας απαγορεύεται όταν:
  - Υπάρχει ρητή νομοθετική αρμοδιότητα, βάσει της οποίας μπορεί να εκδοθεί η πράξη.
  - Χρησιμοποιείται ως νομική βάση για την έκδοση πράξεων που λόγω των αποτελεσμάτων και του περιεχομένου τους θα κατέληγαν πρακτικά σε άμεση τροποποίηση των Συνθηκών.
  - Χρησιμοποιείται ως νομική βάση για την επίτευξη στόχου που εμπίπτει στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας.

ΟΙ ΑΦΑΝΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- Προκύπτουν από την εφαρμογή της θεωρίας των σιωπηρών εξουσιών.
- Η ύπαρξη αρμοδιότητας προκύπτει όχι μόνο από ρητές διατάξεις αλλά και σιωπηρά.
- Σε κάθε περίπτωση που αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση ενός στόχου που προβλέπεται από τις Συνθήκες.
- ΔΕΕ 22/70 Επιτροπή κατά Συμβουλίου (ERTA):
  - Η υπόθεση αφορούσε την ύπαρξη αρμοδιότητας σύναψης διεθνούς συμφωνίας από την Κοινότητα στον τομέα των μεταφορών.
  - Η Κοινότητα είχε τότε αρμοδιότητα στον τομέα των μεταφορών, αλλά μόνο για θέσπιση εσωτερικών μέτρων και όχι για σύναψη συνθηκών.
  - Κρίθηκε τελικά ότι όταν η Κοινότητα θεσπίζει κοινούς κανόνες σε εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής που προβλέπεται από τη Συνθήκη, απαγορεύεται πλέον στα κράτη μέλη να αναλάβουν υποχρεώσεις με τρίτες χώρες που θίγουν τους κανόνες αυτούς (αρχή παραλληλίας εσωτερικών και εξωτερικών αρμοδιοτήτων).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

- ΔΕΕ 314/85 Foto-Frost v Hauptzollamt Lübeck-Ost:
  - Μόνο το ΔΕΕ νομιμοποιείται να ασκήσει τον σχετικό έλεγχο και να κηρύξει την ακυρότητα της πράξης.
  - Κάθε δικαστήριο κράτους μέλους που έχει αμφιβολίες για την εγκυρότητα μιας ενωσιακής νομικής πράξης οφείλει να παραπέμψει την υπόθεση στο ΔΕΕ.
- Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο:
  - Διεκδικεί την αρμοδιότητα να εξετάζει το κατά πόσο οι πράξεις των ενωσιακών οργάνων έχουν υιοθετηθεί εντός των ορίων των απονεμηθεισών ενωσιακών αρμοδιοτήτων και σέβονται τη γερμανική συνταγματική ταυτότητα.
  - Δέχεται ωστόσο να παραπέμψει πρώτα την υπόθεση στο ΔΕΕ, για να του παράσχει την ευκαιρία να τοποθετηθεί επί του θέματος.
- Η Απόφαση ΡΙ. ΎΣ 5/12 του Τσέχικου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

□ Υπόθεση Peter Gauweiler

- Αφορούσε ένα πρόγραμμα επαναγοράς κρατικών ομολόγων από τις δευτερογενείς αγορές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Η αρχική θέση του ΓΣΔ κατά την προδικαστική παραπομπή:
  - Το πρόγραμμα υπερβαίνει καταφανώς τις απονεμηθείσες αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον νομισματικό τομέα και παραβιάζει την αρχή της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδοτήσεως των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.
  - Πρέπει επομένως να κριθεί ανεφάρμοστο στη γερμανική επικράτεια, εκτός αν με την προδικαστική του απόφαση το ΔΕΕ το ερμηνεύσει με τον περιοριστικό τρόπο που το κατανοεί το ΓΣΔ.
  - Ευθεία απειλή κατά του προγράμματος και σαφής αμφισβήτηση της αποκλειστικής αρμοδιότητας του ΔΕΕ να κηρύσσει ανίσχυρες τις πράξεις των ενωσιακών οργάνων.
- Η προδικαστική απόφαση του ΔΕΕ: Η ΕΚΤ κινήθηκε εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της και τήρησε την αρχή της αναλογικότητας.
- Η αντίδραση του ΓΣΔ: Δέχεται απροθύμως την ερμηνεία του ΔΕΕ.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

□ Υπόθεση Heinrich Weiss (1/2)

- Αφορούσε το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Η αρχική θέση του ΓΣΔ κατά την προδικαστική παραπομπή:
  - Υπάρχουν ενδείξεις ότι το πρόγραμμα πιθανώς υπερβαίνει τις απονεμηθείσες αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον νομισματικό τομέα και την αρχή της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησεως των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.
  - Χρήση επιχειρηματολογίας που ηθελημένα παρερμηνεύει την προδικαστική απόφαση του ΔΕΕ στην Υπόθεση Peter Gauweiler.
  - Ωστόσο, πιο φιλικός και συγκαταβατικός τόνος σε σχέση με την Υπόθεση Peter Gauweiler.
- Η προδικαστική απόφαση του ΔΕΕ:
  - Η ΕΚΤ κινήθηκε εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της και τήρησε την αρχή της αναλογικότητας.
  - Πλήρης επιβεβαίωση της προδικαστικής του απόφασης στην Υπόθεση Peter Gauweiler.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

□ Υπόθεση Heinrich Weiss (2/2)

■ Η αντίδραση του ΓΣΔ στην προδικαστική απόφαση:

- Η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας από την προδικαστική απόφαση αντίκειται καταφανώς στις κοινώς αναγνωρισμένες μεθόδους ερμηνείας των κρατών μελών.
- Η αρχή της αναλογικότητας έχει μια επανορθωτική λειτουργία που αποσκοπεί στην προστασία των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.
- Δεν σταθμίστηκε επαρκώς η καταλληλότητα και αναγκαιότητα του προγράμματος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου νομισματικής πολιτικής έναντι των αρνητικών συνεπειών που η υιοθέτηση αυτού θα είχε για τις αρμοδιότητες των κρατών μελών λόγω των προβλέψιμων αποτελεσμάτων του οικονομικού χαρακτήρα.
- Επομένως, τόσο η ο τρόπος αιτιολόγησης του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ όσο και η ερμηνεία του προγράμματος αυτού από το ΔΕΕ υπερβαίνουν τις αρμοδιότητες των αντιστοιχών οργάνων και στερούνται εφαρμογής στη γερμανική επικράτεια.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΟΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ

- Υπόθεση Heinrich Weiss – Επίλυση:
  - Το ΓΣΔ έδωσε 2 μήνες περιθώριο στην ΕΚΤ να εκδώσει μια νέα απόφαση που να πληροί την αρχή της αναλογικότητας.
  - Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής απαγορευόταν πλέον στη Γερμανική Κεντρική Τράπεζα να συμμετέχει στο επίμαχο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων.
  - Η ΕΚΤ αντέδρασε κοινοποιώντας τα πρακτικά των συζητήσεων κατά την υιοθέτηση του προγράμματος, που αποδείκνυαν κατά τη γνώμη της ότι συνεκτιμήθηκαν οι πιθανές οικονομικές επιπτώσεις του.
  - Ουδέποτε προχώρησε η ΕΚΤ σε έκδοση καινούριας απόφασης, όπως απαιτούσε το ΓΣΔ.
  - Ωστόσο, η Γερμανική Κεντρική Τράπεζα έκρινε τελικώς ότι μπορούσε να συνεχίσει παρά ταύτα τη συμμετοχή της στο πρόγραμμα γιατί τα έγγραφα που κοινοποίησε η ΕΚΤ αποδείκνυαν ότι πληρούνταν οι όροι που είχε θέσει το ΓΣΔ.

ΟΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 3 ΠΑΡ. 1 ΚΑΙ 2 ΣΛΕΕ)

- Πρόκειται για αρμοδιότητες που ασκούνται αποκλειστικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Στους αντίστοιχους τομείς τα κράτη μέλη απαγορεύεται να ενεργήσουν, εκτός αν τα εξουσιοδοτήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **ΤΟΜΕΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ:**
  - ▣ Τελωνειακή ένωση.
  - ▣ Θέσπιση κανόνων ανταγωνισμού που είναι απαραίτητοι για τη λειτουργία της κοινής αγοράς.
  - ▣ Νομισματική πολιτική για τις χώρες του ευρώ.
  - ▣ Διατήρηση βιολογικών πόρων θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής.
  - ▣ Κοινή εμπορική πολιτική.
  - ▣ Σύναψη διεθνών συμφωνιών, σύμφωνα με τους όρους που έχουν ήδη αναλυθεί σε προηγούμενη ενότητα.

ΟΙ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΑ 2 ΠΑΡ. 2 ΚΑΙ 4 ΠΑΡ. 2 ΣΛΕΕ)

- Πρόκειται για αρμοδιότητες που μπορούν να ασκηθούν τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και από τα κράτη μέλη της.
- Είναι όλες οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν είναι ούτε αποκλειστικές ούτε υποστηρικτικές.
- Τα κράτη μέλη μπορούν να νομοθετούν στους τομείς αυτούς μόνον στο μέτρο που η Ευρωπαϊκή Ένωση:
  - ▣ Είτε δεν έχει παρέμβει ακόμα νομοθετικώς ασκώντας τη σχετική της αρμοδιότητα.
  - ▣ Είτε έχει αποφασίσει να παύσει την άσκηση αυτής της αρμοδιότητας.
- **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ:**
  - ▣ Εσωτερική αγορά.
  - ▣ Κοινωνική πολιτική.
  - ▣ Περιβάλλον.
  - ▣ Προστασία καταναλωτών.
  - ▣ Μεταφορές.
  - ▣ Ενέργεια.
  - ▣ Χώρος ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης.

ΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΑ 2 ΠΑΡ. 5 ΚΑΙ 6 ΣΛΕΕ)

- Υπάρχουν ορισμένοι τομείς στους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί μόνον να στηρίζει, να συντονίζει και να συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών.
- Δεν έχει την εξουσία να νομοθετεί, ούτε μπορεί να παρεμβαίνει στην ικανότητα των κρατών μελών να το κάνουν.
- Στους συγκεκριμένους τομείς, οι ενωσιακές αρμοδιότητες είναι υποστηρικτικές των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.
- **ΤΟΜΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ:**
  - ▣ Προστασία και βελτίωση ανθρώπινης υγείας.
  - ▣ Βιομηχανία.
  - ▣ Πολιτισμός.
  - ▣ Τουρισμός.
  - ▣ Παιδεία – επαγγελματική εκπαίδευση– νεολαία – αθλητισμός.
  - ▣ Επαγγελματική κατάρτιση.
  - ▣ Πολιτική προστασία.
  - ▣ Διοικητική συνεργασία.

ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 2 ΠΑΡ. 2-4-6 ΣΛΕΕ)

- Υπάρχουν κάποιοι τομείς στους οποίους απονέμονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση ειδικές αρμοδιότητες, οι οποίες της επιτρέπουν να παίξει έναν ρόλο ευρύτερο από εκείνον που τυπικά της αναγνωρίζεται από τους κανόνες των Συνθηκών.
- Οι τομείς αυτοί αφορούν:
  - Τον συντονισμό από τα κράτη μέλη των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών τους στον τομέα απασχόλησης.
  - Τον συντονισμό των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών.
  - Τον καθορισμό και τη θέση σε εφαρμογή της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένου και του προοδευτικού καθορισμού μιας κοινής πολιτικής άμυνας.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 3 ΣΕΕ)

- **ΣΤΟΧΟΙ ΑΡΧΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ:**
  - Να εξασφαλίζει ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται όσο γίνεται πλησιέστερα στους πολίτες.
  - Να υπάρχουν συνεχείς έλεγχοι, ώστε να εξακριβώνεται ότι η νομοθέτηση σε ενωσιακό επίπεδο είναι προτιμητέα σε σχέση με την άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων σε εθνικό / περιφερειακό / τοπικό επίπεδο.
- Η εφαρμογή της αρχής αφορά μόνον τις συντρέχουσες αρμοδιότητες, όχι τις αποκλειστικές.
- Στους τομείς αυτούς, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβαίνει μόνον εφόσον και κατά τον βαθμό στον οποίον οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης:
  - Δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
  - Μπορούν όμως λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης να επιτευχθούν καλύτερα σε ενωσιακό επίπεδο.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 3 ΣΕΕ)

- Η αρχή της επικουρικότητας εφαρμόζεται σε όλα τα ενωσιακά θεσμικά όργανα, ιδίως όσον αφορά την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας και την υιοθέτηση νομοθετικών μέτρων.
- **ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ:**
  - Κάθε ενωσιακό θεσμικό όργανο μεριμνά συνεχώς για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.
  - Ο έλεγχος τήρησης της αρχής ανατίθεται προληπτικώς και στα εθνικά κοινοβούλια.
  - Ο κατασταλτικός έλεγχος ασκείται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Διαφορά φύσης και σκοπού ενεργούμενων ελέγχων:
    - Κοινοβουλευτικός έλεγχος: Να μην υιοθετηθεί το μέτρο, λόγω παραβίασης της αρχής της επικουρικότητας. Ο έλεγχος αυτός είναι κυρίως πολιτικός.
    - Δικαστικός έλεγχος: Να κριθεί ότι το ήδη υιοθετηθέν μέτρο είναι ανίσχυρο, λόγω παραβίασης της αρχής της επικουρικότητας. Ο έλεγχος αυτός είναι νομικός.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 3 ΣΕΕ)

□ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ (1/2):

- Γίνεται βάσει του Πρωτοκόλλου σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.
- Τα σχέδια νομοθετικών πράξεων που απευθύνονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο αποστέλλονται άμεσα στα εθνικά κοινοβούλια.
- Κάθε εθνικό κοινοβούλιο μπορεί μέσα σε οκτώ εβδομάδες από την ημερομηνία αποστολής ενός σχεδίου νομοθετικής πράξης να απευθύνει στους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη στην οποία εκθέτει τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι το υπό εξέταση σχέδιο παραβιάζει την αρχή της επικουρικότητας.
- Εάν η αιτιολογημένη γνώμη προέρχεται από τουλάχιστον το ένα τρίτο των ψήφων που μοιράζονται τα εθνικά κοινοβούλια, το σχέδιο πρέπει να επανεξεταστεί από το όργανο που το υπέβαλε (κίτρινη κάρτα).
- Μετά την επανεξέταση, το όργανο που υπέβαλε το σχέδιο μπορεί να αποφασίσει: α/να το κρατήσει ως έχει β/να το τροποποιήσει γ/να το αποσύρει. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση αυτή πρέπει να είναι αιτιολογημένη.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 3 ΣΕΕ)

□ Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ (2/2):

- Αυστηρότερες προϋποθέσεις ισχύουν όταν πρόκειται για σχέδιο το οποίο υποβάλλεται στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας και οι αιτιολογημένες γνώμες που κρίνουν ότι παραβιάζει την αρχή της επικουρικότητας αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον την απλή πλειοψηφία των ψήφων που έχουν τα εθνικά κοινοβούλια.
- Στην περίπτωση αυτή, εφόσον η Επιτροπή που εισηγείται το σχέδιο νομοθετικής πράξης επιθυμεί να το κρατήσει οφείλει να εξηγήσει σε αιτιολογημένη γνώμη της τους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι η πρόταση συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας.
- Το ζήτημα πηγαίνει στη συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, που αποφαινόμενοι σε πρώτη ανάγνωση.
- Εάν τα παραπάνω όργανα κρίνουν ότι η νομοθετική πρόταση παραβιάζει την αρχή της επικουρικότητας, μπορούν να την απορρίψουν είτε με την πλειοψηφία του 55% των μελών του Συμβουλίου είτε με την πλειοψηφία των ψηφισάντων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (πορτοκαλί κάρτα).

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 3 ΣΕΕ)

□ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:

- Ασκείται κατασταλτικά, μετά την υιοθέτηση της νομοθετικής πράξης.
- Μπορεί να είναι είτε άμεσος, είτε έμμεσος.
- Ο άμεσος έλεγχος γίνεται με την άσκηση προσφυγής στο ΔΕΕ και αποσκοπεί στην ακύρωση της πράξης.
- Η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί και από τα κράτη μέλη στο όνομα των εθνικών τους κοινοβουλίων.
- Η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί και από την Επιτροπή των Περιφερειών, αν προβλέπεται προηγούμενη διαβούλευση με το όργανο αυτό.
- Ο έμμεσος έλεγχος γίνεται μέσω των προδικαστικών παραπομπών και αποσκοπεί στο να κηρυχθεί η πράξη ανίσχυρη.
- Το ΔΕΕ έχει αναγνωρίσει ότι τα ενωσιακά θεσμικά όργανα έχουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας.
- Ωστόσο, το μέτρο θα πρέπει να είναι αιτιολογημένο και όσον αφορά την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 3 ΣΕΕ)

- ΔΕΕ C-547/14 Philip Morris Brands SARL κατά Secretary of State for Health:
  - Η υπόθεση αφορούσε την εγκυρότητα μιας οδηγίας για την τυποποίηση και την πώληση προϊόντων καπνού.
  - Η οδηγία απαγορεύει μεταξύ άλλων την πώληση προϊόντων καπνού με αρώματα και γεύσεις.
  - Οι αιτούντες ισχυρίστηκαν ότι η υιοθέτηση αυτής της απαγόρευσης παραβιάζει την αρχή της επικουρικότητας, γιατί ο στόχος προστασίας της ανθρώπινης υγείας τον οποίον υπηρετεί μπορούσε να εξυπηρετηθεί επαρκώς σε επίπεδο κρατών μελών.
  - Το ΔΕΕ τόνισε ότι έπρεπε να εξακριβώσει αν ο νομοθέτης της Ένωσης μπορούσε να κρίνει βάσει εμπειριστατωμένων στοιχείων ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός μπορούσε να επιτευχθεί ευχερέστερα σε ενωσιακό επίπεδο.
  - Σημείωσε ότι σκοπός της οδηγίας είναι τόσο η προστασία της ανθρώπινης υγείας, όσο και η βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς για τον καπνό και τα συναφή προϊόντα.
  - Ακόμα και αν γινόταν αποδεκτό ότι η προστασία της ανθρώπινης υγείας μπορούσε να επιτευχθεί ευχερέστερα στο επίπεδο των κρατών μελών, η επιδίωξη το σκοπού αυτού σε εθνικό επίπεδο θα υπονόμει τον πρωταρχικό στόχο βελτίωσης της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς για τον καπνό και τα συναφή προϊόντα.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 4 ΣΕΕ)

- Θέτει όρια στον τρόπο άσκησης των ενωσιακών αρμοδιοτήτων, τόσο των αποκλειστικών όσο και των συντρεχουσών.
- Απαιτεί να μην υπερβαίνουν οι πράξεις των θεσμικών οργάνων τα όρια του κατάλληλου και αναγκαίου μέτρου για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκει η σχετική ρύθμιση.
- Όταν υφίσταται επομένως ευχέρεια επιλογής μεταξύ περισσότερων του ενός κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και περιοριστικό.
- Απαιτείται περαιτέρω τα μειονεκτήματα που προκαλούνται από το μέτρο αυτό να μην είναι υπέρμετρα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς.
- Με άλλα λόγια, θα πρέπει να υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ του περιεχομένου και της μορφής της ενέργειας και του επιδιωκόμενου από αυτήν αποτελέσματος.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 4 ΣΕΕ)

□ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ:

- Κάθε ενωσιακό θεσμικό όργανο μεριμνά συνεχώς για την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας.
- Τα σχέδια των ενωσιακών νομοθετικών πράξεων αιτιολογούνται σε σχέση με αυτήν την αρχή και πρέπει να περιλαμβάνουν εμπειριστατωμένη έκθεση βάσει της οποίας μπορεί να κριθεί η τήρηση της αρχής.

□ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ:

- Ασκείται κατασταλτικά, μετά την υιοθέτηση της νομοθετικής πράξης.
- Μπορεί να είναι είτε άμεσος, είτε έμμεσος.
- Ο άμεσος έλεγχος γίνεται με την άσκηση προσφυγής στο ΔΕΕ και αποσκοπεί στην ακύρωση της πράξης.
- Ο έμμεσος έλεγχος γίνεται μέσω των προδικαστικών παραπομπών και αποσκοπεί στο να κηρυχθεί η πράξη ανίσχυρη.
- Έχει αναγνωριστεί ότι τα ενωσιακά θεσμικά όργανα έχουν ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όταν καλούνται να προβούν σε σύνθετες προβλέψεις και σε επιλογές πολιτικοοικονομικής και κοινωνικής φύσεως.
- Απαιτείται όμως αιτιολόγηση του μέτρου και από την πλευρά της αναλογικότητας.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 4 ΣΕΕ)

- **ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΤΑΔΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ:**
  - **ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ:** Για να είναι κατάλληλο, το μέτρο πρέπει να είναι πρόσφορο για την επίτευξη του στόχου στον οποίο αποσκοπεί.
  - **ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ:** Για να πληροί τον όρο της αναγκαιότητας, ο περιορισμός που εισάγει το μέτρο πρέπει να μην είναι επαχθέστερος από το απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. Θα πρέπει επομένως ο σκοπός του περιορισμού να μην μπορεί να υπηρετηθεί επαρκώς με ηπιότερα μέσα.
  - **ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ:** Μεταξύ του μέτρου και του επιδιωκόμενου σκοπού πρέπει να υφίσταται μία εύλογη σχέση. Και όταν ακόμη είναι κατάλληλος και αναγκαίος, ο περιορισμός που εισάγεται πρέπει να μη συνεπάγεται στην πράξη περισσότερα μειονεκτήματα για εκείνους στους οποίους αφορά από τα πλεονεκτήματα που γεννά για τα συμφέροντα τα οποία αποσκοπεί να προστατεύσει.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 4 ΣΕΕ)

- ΔΕΕ C-283/11 Sky Österreich GmbH κατά Österreichischer Rundfunk:
  - Οι αιτούντες αμφισβητούσαν τη νομιμότητα της υποχρέωσης που η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων επιβάλλει στους τηλεοπτικούς σταθμούς που μεταδίδουν κατά αποκλειστικότητα γεγονότα μεγάλου ενδιαφέροντος να επιτρέπουν στους άλλους τηλεοπτικούς σταθμούς να προβάλλουν άνευ ανταλλάγματος σύντομα αποσπάσματα του γεγονότος.
  - Κρίθηκε ότι ο επιβαλλόμενος περιορισμός ήταν κατάλληλος για την προαγωγή του επιδιωκόμενου στόχου πληροφόρησης του κοινού.
  - Ήταν επίσης αναγκαίος, καθώς η πρόβλεψη τυχόν υποχρέωσης αποζημίωσης για τη μετάδοση των σύντομων αποσπασμάτων θα μπορούσε να αποθαρρύνει τους άλλους τηλεοπτικούς σταθμούς να τα αποκτούν και άρα να περιορίσει σημαντικώς την πρόσβαση του κοινού στην πληροφόρηση.
  - Τέλος, ο ενωσιακός νομοθέτης είχε λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να σταθμίσει σωστά τον περιορισμό που η επίμαχη απαγόρευση έθετε στην επιχειρηματική ελευθερία των προσφευγόντων έναντι του στόχου πληροφόρησης του κοινού.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΑΡΘΡΟ 5 ΠΑΡ. 4 ΣΕΕ)

- C-293/12 Digital Rights Ireland και Seitlinger:
  - Η υπόθεση αφορούσε την εγκυρότητα της οδηγίας για τη διατήρηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
  - Το ΔΕΕ επεσήμανε ότι η οδηγία υπηρετούσε έναν σκοπό γενικού συμφέροντος, ήτοι την καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας.
  - Έκρινε επίσης ότι η παρέμβαση που η εφαρμογή της οδηγίας συνεπαγόταν για την ιδιωτική ζωή των πολιτών ήταν κατάλληλη για την επίτευξη του παραπάνω στόχου.
  - Κατέληξε ωστόσο ότι εκδίδοντας την οδηγία ο ενωσιακός νομοθέτης είχε υπερβεί τα όρια που επιβάλλει η αρχή της αναλογικότητας, μη λαμβάνοντας επαρκή μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει ότι επέμβαση στην ιδιωτική ζωή των πολιτών θα περιοριζόταν πράγματι στο αυστηρώς αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου καταπολέμησης της σοβαρής εγκληματικότητας.
  - Έκρινε επομένως την οδηγία ανίσχυρη λόγω παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας.

ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΑΡΘΡΟ 13 ΣΕΕ)

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
- Συμβούλιο
- Επιτροπή
- Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- Ελεγκτικό Συνέδριο

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 14 ΣΕΕ ΚΑΙ 223-234 ΣΛΕΕ)

- Στην αρχή της λειτουργίας του, τα μέλη του ορίζονταν από τα εθνικά κοινοβούλια.
- Σήμερα εκλέγονται πλέον άμεσα ανά πενταετία, με καθολική και μυστική ψηφοφορία που πραγματοποιείται ταυτόχρονα σε όλα τα κράτη μέλη.
- Πρόκειται για το μοναδικό άμεσα εκλεγμένο θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Αποτελείται σήμερα από 705 μέλη, που θεωρούνται αντιπρόσωποι των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η κατανομή των εδρών ανά κράτος μέλος γίνεται στη βάση της αρχής της φθίνουσας αναλογικότητας, σύμφωνα με τον πληθυσμό της κάθε χώρας χωρίς όμως να εφαρμόζεται απόλυτα η αναλογική αντιπροσώπευση.
- Καμιά χώρα δεν μπορεί να έχει λιγότερους από 6 και περισσότερους από 96 ευρωβουλευτές.
- Η χώρα μας έχει σήμερα 21 ευρωβουλευτές.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 14 ΣΕΕ ΚΑΙ 223-234 ΣΛΕΕ)

□ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ:

- Ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο νομοθετικά καθήκοντα.
- Στην αρχή, η συμμετοχή του είχε αποκλειστικά συμβουλευτικό χαρακτήρα αλλά σήμερα είναι πλέον αποφασιστική στα πλαίσια της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας μέσω της οποίας παράγεται η μεγάλη πλειοψηφία της ενωσιακής νομοθεσίας.
- Συμμετέχει επίσης στις ειδικές νομοθετικές διαδικασίες.
- Δεν μπορεί ωστόσο να νομοθετήσει από μόνο του, αλλά απαιτείται υποχρεωτικά η σύμπραξη του Συμβουλίου.
- Δεν έχει εξάλλου νομοθετική πρωτοβουλία, καθώς η πρόταση για την υιοθέτηση νέων νομοθετικών πράξεων αποτελεί προνόμιο της Επιτροπής.
- Μπορεί να προτείνει στην Επιτροπή την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας σε συγκεκριμένο τομέα, χωρίς πάντως να μπορεί να την υποχρεώσει να αποδεχτεί τη σχετική του πρόταση την οποία μπορεί να απορρίψει γνωστοποιώντας απλά τους λόγους της άρνησης.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 14 ΣΕΕ ΚΑΙ 223-234 ΣΛΕΕ)

□ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ:

- Αποφασίζει από κοινού με το Συμβούλιο τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Εγκρίνει επίσης την εκτέλεση του προϋπολογισμού του προηγούμενου έτους.

□ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ:

- Εγκρίνει τον διορισμό του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής.
- Μπορεί να καταθέσει πρόταση δυσπιστίας κατά της Επιτροπής και να την απαλλάξει των καθηκόντων της.
- Μπορεί επίσης να ζητήσει την αποπομπή συγκεκριμένου μέλους της Επιτροπής.
- Υποβάλλει γραπτές ερωτήσεις στο Συμβούλιο και την Επιτροπή στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

□ ΣΥΝΑΨΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ:

- Προβλέπεται πλέον η υποχρεωτική έγκριση από αυτό των περισσότερων συμφωνιών που συνάπτονται με τρίτες χώρες και οργανισμούς.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 15 ΣΕΕ ΚΑΙ 235-236 ΣΛΕΕ)

- Απαρτίζεται από τους αρχηγούς των κρατών μελών, τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον Πρόεδρο της Επιτροπής.
- Ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας συμμετέχει στις εργασίες του.
- Όταν το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του δύνανται να αποφασίσουν ένας υπουργός να επικουρεί έκαστο μέλος του και ο Πρόεδρος της Επιτροπής να επικουρείται από ένα μέλος της.
- Εκλέγει τον Πρόεδρο του με ειδική πλειοψηφία για δύομισι έτη. Η θητεία του είναι ανανεώσιμη για μία ακόμα φορά.
- **ΤΡΟΠΟΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ:**
  - Εκτός αντίθετης πρόβλεψης, αποφασίζει με συναίνεση.
  - Όπου προβλέπεται η λήψη απόφασης με ειδική πλειοψηφία, ακολουθείται ο κανόνας της διπλής πλειοψηφίας που εφαρμόζεται για τη λήψη των αποφάσεων του Συμβουλίου.
  - Στις περιπτώσεις που απαιτείται ομοφωνία, οι αποχές των παρόντων και των αντιπροσωπευόμενων μελών δεν εμποδίζουν τη λήψη της απόφασης.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 15 ΣΕΕ ΚΑΙ 235-236 ΣΛΕΕ)

□ ΚΥΡΙΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ (1/2):

- Παρέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση την αναγκαία ώθηση για να αναπτυχθεί και καθορίζει τους γενικούς της πολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητες.
- Σημαντικός είναι ο ρόλος του στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, στον οποίο καθορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Συμμετέχει στην είσοδο ενός νέου κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θέτοντας ιδίως τα κριτήρια επιλεξιμότητας.
- Συμμετέχει στην αποχώρηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση ενός υφιστάμενου κράτους μέλους. Σε αυτό γνωστοποιείται επισήμως η πρόθεση αποχώρησης ενός κράτους μέλους. Αυτό καθορίζει επίσης τους σχετικούς προσανατολισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την σύναψη της σχετικής συμφωνίας αποχώρησης.

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ (ΑΡΘΡΑ 15 ΣΕΕ ΚΑΙ 235-236 ΣΛΕΕ)

□ ΚΥΡΙΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ (2/2)

- Διαπιστώνει τη σοβαρή και επανειλημμένη παραβίαση από κράτος μέλος των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να εξεταστεί η τυχόν ανάγκη επιβολής κυρώσεων εναντίον του.
- Συμμετέχει στην αναθεώρηση των Συνθηκών, τόσο στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας όσο και στις ειδικές διαδικασίες αναθεώρησης.
- Συμμετέχει στην εκλογή του Προέδρου της Επιτροπής και του Ύπατου Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Δεν συμμετέχει όμως στη νομοθετική λειτουργία.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 16 ΣΕΕ ΚΑΙ 237-243 ΣΛΕΕ)

- Απαρτίζεται από τους αρμόδιους υπουργούς των κρατών μελών, ανάλογα με το θέμα συζήτησης.
- Στις συνεδριάσεις του καλείται και συμμετέχει επίσης και ο αρμόδιος ανά τομέα Ευρωπαίος Επίτροπος.
- **ΚΥΡΙΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ:**
  - Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων (ΣΓΥ): Εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών των διαφόρων συνθέσεων του Συμβουλίου. Συντονίζει επίσης τις προπαρασκευαστικές εργασίες για τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Αποτελείται κυρίως από τους υπουργούς ευρωπαϊκών υποθέσεων των κρατών μελών.
  - Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων (ΣΕΥ). Είναι αρμόδιο για τη διαμόρφωση της εξωτερικής δράσης της Ένωσης σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αποτελείται κυρίως από τους υπουργούς εξωτερικών των κρατών μελών. Ανάλογα με το θέμα συζήτησης μπορεί επίσης να συμμετέχουν και οι υπουργοί άμυνας, οι υπουργοί ανάπτυξης και οι υπουργοί εμπορίου των κρατών μελών.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 16 ΣΕΕ ΚΑΙ 237-243 ΣΛΕΕ)

□ ΤΟΜΕΑΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ:

- Ανταγωνιστικότητα (COMPET).
- Απασχόληση, κοινωνική πολιτική, υγεία και καταναλωτές (EPSCO).
- Γεωργία και αλιεία (AGRIFISH).
- Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις (ΔΕΥ).
- Μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και ενέργεια (ΜΤΕ).
- Οικονομικές και δημοσιονομικές υποθέσεις (ECOFIN).
- Παιδεία, νεολαία, πολιτισμός και αθλητισμός (ΕΥCS).
- Περιβάλλον (ENV).

□ ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ:

- Ασκείται εκ περιτροπής από κάθε κράτος μέλος για περίοδο έξι μηνών.
- Εξαιρείται το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων στο οποίο προεδρεύει μόνιμα ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 16 ΣΕΕ ΚΑΙ 237-243 ΣΛΕΕ)

ΤΡΟΠΟΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (1/2):

- Οι αποφάσεις λαμβάνονται συνήθως με ένα είδος ενισχυμένης πλειοψηφίας, που ονομάζεται ειδική πλειοψηφία.
- Για τον σχηματισμό της ειδικής πλειοψηφίας, εφαρμόζεται πλέον ο κανόνας της διπλής πλειοψηφίας:
  - Όταν το Συμβούλιο ψηφίζει κατόπιν πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή του Υπατου Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη λήψη απόφασης απαιτείται να ψηφίσουν υπέρ το 55% των κρατών μελών (τουλάχιστον 15 κράτη μέλη) που να αντιπροσωπεύουν όμως ταυτόχρονα και το 65% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης.
  - Στην περίπτωση αυτή, η μειοψηφία αρνησικυρίας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον 4 κράτη μέλη που να αντιπροσωπεύουν παράλληλα πάνω από το 35% του συνολικού πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Όταν το Συμβούλιο ψηφίζει βάσει πρότασης που δεν έχει υποβληθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή τον Υπατο Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη λήψη απόφασης απαιτείται να ψηφίσουν υπέρ το 72% των κρατών μελών που να αντιπροσωπεύουν ταυτόχρονα το 65% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης.
- Η αποχή στο πλαίσιο της ειδικής πλειοψηφίας λογίζεται ως αντίθετη ψήφος.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 16 ΣΕΕ ΚΑΙ 237-243 ΣΛΕΕ)

ΤΡΟΠΟΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (2/2):

- Σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτείται ομοφωνία. Στην περίπτωση αυτή, η αποχή δεν εμποδίζει τη λήψη της απόφασης.
- Ομοφωνία απαιτείται κυρίως για:
  - ▣ Τη λήψη αποφάσεων σε ιδιαίτερα ευαίσθητους τομείς όπως η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, η είσοδος νέων κρατών μελών και η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας ως προς την έμμεση φορολογία και στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης και της κοινωνικής προστασίας.
  - ▣ Την τροποποίηση των νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής, όταν η τελευταία δεν συμφωνεί με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις.
- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί με ομόφωνη απόφαση να αντικαθιστά τον κανόνα της ομοφωνίας με εκείνον της ειδικής πλειοψηφίας. Αυτό προϋποθέτει ωστόσο:
  - ▣ Να μην εκφραστεί αντίθεση για την αντικατάσταση αυτή από κανένα εθνικό κοινοβούλιο.
  - ▣ Να έχει εγκριθεί η πρόταση αντικατάστασης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
  - ▣ Δεν επιτρέπεται εξάλλου η αντικατάσταση της ομοφωνίας από την ειδική πλειοψηφία προκειμένου για αποφάσεις που έχουν στρατιωτικές επιπτώσεις καθώς και για αποφάσεις στον τομέα της άμυνας.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 16 ΣΕΕ ΚΑΙ 237-243 ΣΛΕΕ)

□ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ:

- Στα πλαίσια της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, αποφασίζει ισότιμα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί των προτάσεων νόμου που εισηγείται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Σπανιότερα και σε συγκεκριμένους μόνο τομείς, αποφασίζει με ειδικές νομοθετικές διαδικασίες χωρίς την ισότιμη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- Δεν έχει ωστόσο νομοθετική πρωτοβουλία, η οποία αποτελεί προνόμιο της Επιτροπής. Μπορεί να προτείνει στην Επιτροπή την ανάληψη νομοθετικής πρωτοβουλίας σε συγκεκριμένο τομέα, χωρίς πάντως να μπορεί να την υποχρεώσει να αποδεχτεί την σχετική του πρόταση την οποία μπορεί να απορρίψει γνωστοποιώντας απλά τους λόγους της άρνησης.

□ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ:

- Εγκρίνει μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον προϋπολογισμό της Ένωσης.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

(ΑΡΘΡΑ 16 ΣΕΕ ΚΑΙ 237-243 ΣΛΕΕ)

□ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ:

- Συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών σε τομείς που οι σχετικές αρμοδιότητες συνεχίζουν ανήκουν σε αυτά.

□ ΣΥΝΑΨΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ:

- Εντέλει την Επιτροπή να διαπραγματευτεί τη σύναψη διεθνών συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και τρίτων χωρών και διεθνών οργανισμών.
- Μετά το πέρας των διαπραγματεύσεων, αποφασίζει για την υπογραφή και τη σύναψη της συμφωνίας κατόπιν πρότασης της Επιτροπής.
- Στη συνέχεια, εκδίδει την τελική απόφαση για τη σύναψη της συμφωνίας κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

□ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ:

- Καθορίζει και υλοποιεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών που χαράσσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- Διασφαλίζει από κοινού με τον Υπατο Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την ενότητα, τη συνέπεια και την αποτελεσματικότητα της εξωτερικής δράσης της Ένωσης.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΑΡΘΡΑ 17 ΣΕΕ ΚΑΙ 244-250 ΣΛΕΕ)

- Αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε κράτος μέλος.
- Στον αριθμό αυτό συμπεριλαμβάνεται ο Πρόεδρος και οι 8 Αντιπρόεδροι της Επιτροπής.
- Ένας από τους Αντιπροέδρους είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται για πενταετή θητεία, έξι μήνες μετά τις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- **ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:**
  - Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Πρόεδρο της Επιτροπής, λαμβάνοντας υπόψη και το αποτέλεσμα των τελευταίων ευρωεκλογών.
  - Ο προταθείς Πρόεδρος της Επιτροπής εγκρίνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με απλή πλειοψηφία των μελών του.
  - Το Συμβούλιο σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής προτείνει τα υπόλοιπα μέλη του οργάνου.
  - Ζητείται η έγκριση της νέας σύνθεσης του οργάνου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.
  - Η Επιτροπή διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΑΡΘΡΑ 17 ΣΕΕ ΚΑΙ 244-250 ΣΛΕΕ)

□ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ:

- Η Επιτροπή είναι πολιτικά υπόλογη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο μπορεί να την υποχρεώσει σε παραίτηση καταθέτοντας και υπερψηφίζοντας πρόταση μομφής εναντίον της.
- Ο Πρόεδρος της Επιτροπής μπορεί να ζητήσει την παραίτηση κάποιου μέλους της.
- Ειδικά όσον αφορά τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαιτείται να ληφθεί απόφαση με ειδική πλειοψηφία από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- Μέλος της Επιτροπής μπορεί να απαλλαγεί των καθηκόντων του και κατόπιν σχετικής απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά από αίτημα της Επιτροπής. Αντίστοιχο αίτημα μπορεί να υποβληθεί και από το Συμβούλιο, με απλή πλειοψηφία.

□ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ:

- Η Επιτροπή λαμβάνει τις αποφάσεις της με την απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών της.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΑΡΘΡΑ 17 ΣΕΕ ΚΑΙ 244-250 ΣΛΕΕ)

□ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ:

- Η Επιτροπή έχει το προνόμιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας. Πλην ελαχίστων μόνο εξαιρέσεων, είναι το μοναδικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει την αρμοδιότητα εκπόνησης προτάσεων για την υιοθέτηση νομοθετικών πράξεων.
- Προκειμένου να σταθμίζει την ανάγκη λήψης νομοθετικής πρωτοβουλίας για κάποιο θέμα, βρίσκεται σε συνεχή επαφή με ένα ευρύ φάσμα ομάδων συμφερόντων και με δύο συμβουλευτικά ευρωπαϊκά όργανα (την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών).
- Λαμβάνει επίσης υπόψη της τη γνώμη των εθνικών κυβερνήσεων και των κοινοβουλίων.
- Οφείλει όμως να ενεργεί με απόλυτη ανεξαρτησία και έχοντας ως γνώμονα την προάσπιση των συμφερόντων της Ένωσης.

□ ΕΚΔΟΣΗ ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ:

- Με νομοθετική πράξη μπορεί να ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία έκδοσης μη νομοθετικών πράξεων γενικής ισχύος.
- Εκδίδει εκτελεστικές πράξεις, στη βάση αρμοδιοτήτων που της αναγνωρίζονται από μια υποχρεωτική νομική πράξη όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εκτέλεση της πράξης αυτής.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΑΡΘΡΑ 17 ΣΕΕ ΚΑΙ 244-250 ΣΛΕΕ)

□ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙ (1/2):

- Στα πλαίσια του ρόλου της ως θεματοφύλακα των Συνθηκών, επιλαμβάνεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας υποθέσεων που θέτουν ζητήματα πιθανής παραβίασης των ενωσιακών κανόνων από τα κράτη μέλη.
- Αν κρίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβιάσει τις ενωσιακές του υποχρεώσεις, αποστέλλει αρχικά τη λεγόμενη προειδοποιητική επιστολή προς τις αρμόδιες εθνικές αρχές εκθέτοντας σε αυτήν τα γεγονότα και ζητώντας τις παρατηρήσεις τους.
- Σε περίπτωση που δεν ικανοποιηθεί από τις απαντήσεις που θα λάβει, διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη με την οποία διαπιστώνει ουσιαστικά επισήμως την παραβίαση από το κράτος μέλος των ενωσιακών του υποχρεώσεων.
- Αν το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη γνώμη εντός της προθεσμίας που του τάσσει η Επιτροπή, η τελευταία μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζητώντας την καταδίκη του.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΑΡΘΡΑ 17 ΣΕΕ ΚΑΙ 244-250 ΣΛΕΕ)

□ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙ (2/2):

- Αν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το κράτος μέλος έχει παραβεί τις ενωσιακές του υποχρεώσεις, το κράτος αυτό οφείλει να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου.
- Αν η Επιτροπή κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος απέτυχε να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της παραπάνω καταδικαστικής αποφάσεως, μπορεί να προσφύγει και πάλι εναντίον του αφού πρώτα του παράσχει τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.
- Αν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν συμμορφώθηκε με την καταδικαστική του απόφαση, μπορεί να του επιβάλει χρηματικές κυρώσεις κατόπιν πρότασης της Επιτροπής.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

(ΑΡΘΡΑ 17 ΣΕΕ ΚΑΙ 244-250 ΣΛΕΕ)

□ **ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ:**

- Αναλαμβάνει την υλοποίηση των ενωσιακών πολιτικών.
- Διαχειρίζεται τα ευρωπαϊκά προγράμματα.
- Διαχειρίζεται και εκτελεί τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

□ **ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ:**

- Εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Ένωση στη διεθνή σκηνή, εκτός από τον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας στον οποίον αρμόδιος για την εκπροσώπηση είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Διαπραγματεύεται μεταξύ άλλων τη σύναψη διεθνών συμφωνιών στο όνομα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

□ **ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ:**

- Εξετάζει την ύπαρξη συγκέντρωσης στην αγορά.
- Ελέγχει τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις.
- Επιβάλλει πρόστιμα σε επιχειρήσεις που παραβιάζουν τους κανόνες του ανταγωνισμού.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

- Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελείται σήμερα από δύο ειδικότερους σχηματισμούς:
  - ▣ Το Δικαστήριο, το οποίο αποτελείται από έναν Δικαστή ανά κράτος μέλος και έντεκα Γενικούς Εισαγγελείς.
  - ▣ Το Γενικό Δικαστήριο, το οποίο αποτελείται από δύο Δικαστές ανά κράτος μέλος.
- Τα μέλη του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου διορίζονται για έξι χρόνια με συμφωνία των κρατών μελών, από άτομα των οποίων η αμεροληψία είναι πέρα από κάθε αμφιβολία και τα οποία έχουν τα προσόντα να διοριστούν στις ανώτατες δικαστικές θέσεις στις χώρες καταγωγής τους.
- Η θητεία τους μπορεί να ανανεωθεί για μία ακόμα φορά.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (1/2):

- Αποσκοπεί στην ομοιόμορφη εφαρμογή και ερμηνεία των ενωσιακών κανόνων από τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών.
- Όταν ένα εθνικό δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες για την ερμηνεία ενός ενωσιακού κανόνα τον οποίον πρέπει να εφαρμόσει σε μια υπόθεση, μπορεί να αποστείλει σχετικό ερώτημα στο Δικαστήριο ώστε να λάβει οδηγίες επί της ερμηνείας του επίδικου κανόνα.
- Αυτή η διαδικασία ονομάζεται προδικαστική παραπομπή. Τα ερωτήματα που τίθενται από το εθνικό δικαστήριο ονομάζονται προδικαστικά ερωτήματα και η απόφαση που εκδίδεται επί αυτών ονομάζεται προδικαστική απόφαση.
- Η προδικαστική παραπομπή μπορεί επίσης να αφορά το κύρος ενός ενωσιακού κανόνα.
- Η προδικαστική παραπομπή στο Δικαστήριο είναι υποχρεωτική, όταν η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου του οποίου οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου. Κατά συνέπεια, η υποχρέωση αυτή καταλαμβάνει όχι μόνο τα ανώτατα δικαστήρια κάθε κράτους μέλους αλλά γενικότερα κάθε δικαστήριο που στη συγκεκριμένη υπόθεση ενεργεί ως δικαστήριο τελευταίου βαθμού. Δεν υπάρχει ωστόσο υποχρέωση προδικαστικής παραπομπής όταν η απάντηση στο τιθέμενο ερώτημα είναι πρόδηλη, κυρίως λόγω της ύπαρξης προηγούμενης επί του θέματος προδικαστικής απόφασης (*acte clair*).

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ (2/2):

- Η προδικαστική παραπομπή είναι επίσης υποχρεωτική, όταν το αρμόδιο εθνικό δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το κύρος ενός ενωσιακού κανόνα. Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι ο ενωσιακός κανόνας είναι άκυρος, τον κηρύσσει ανίσχυρο έναντι πάντων. Αν ωστόσο απορρίψει τους λόγους παρανομίας που προβάλλονται εναντίον του, το κύρος του συγκεκριμένου κανόνα μπορεί πλέον να αμφισβητηθεί μόνο με την προβολή άλλου λόγου ακυρότητας από εκείνον που ήδη κρίθηκε με την προδικαστική απόφαση.
- Όταν το Δικαστήριο εκδώσει την προδικαστική του απόφαση, η υπόθεση επιστρέφει στο εθνικό δικαστήριο της παραπομπής για να την εφαρμόσει στα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης υπόθεσης.
- Το εθνικό δικαστήριο της παραπομπής δεσμεύεται από τη δοθείσα ερμηνεία, όταν κρίνει την υπόθεση στη βάση του ερμηνευθέντος κανόνα.
- Η προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου δεσμεύει και όλα τα άλλα εθνικά δικαστήρια, στα οποία υποβάλλεται παρόμοιο ζήτημα στο μέλλον.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΤΑ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ (1/2):

- Στόχος των προσφυγών αυτών είναι ο έλεγχος της τήρησης από τα κράτη μέλη των υποχρεώσεων που υπέχουν από τους ενωσιακούς κανόνες.
- Όλες οι προσφυγές κατά κρατών μελών ασκούνται ενώπιον του Δικαστηρίου.
- Οι προσφυγές αυτές ασκούνται στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων από την Επιτροπή, αν το κράτος μέλος αρνηθεί να συμμορφωθεί με την προειδοποιητική επιστολή και την αιτιολογημένη γνώμη που του έχει αποστείλει στα πλαίσια της διαδικασίας επί παραβάσει (βλέπε ανωτέρω).
- Μπορούν επίσης να ασκηθούν και από κράτος μέλος, το οποίο κρίνει ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές ενός άλλου κράτους μέλους παραβιάζουν τους ενωσιακούς κανόνες. Στην πράξη, οι προσφυγές αυτού του είδους είναι ελάχιστες.
- Πριν όμως ένα κράτος μέλος ασκήσει προσφυγή κατά άλλου κράτους μέλους επικαλούμενο παράβαση των ενωσιακών του υποχρεώσεων, οφείλει πρώτα να φέρει το ζήτημα στην Επιτροπή. Η Επιτροπή διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος, αφού ζητήσει τις παρατηρήσεις των εμπλεκόμενων κρατών μελών. Αν περάσουν τρεις μήνες από την υποβολή της αιτήσεως χωρίς να έχει διατυπωθεί η αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, η προσφυγή μπορεί να κατατεθεί από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και χωρίς τη γνώμη της.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΤΑ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ (2/2):

- Σε κάθε περίπτωση, αντικείμενο της προσφυγής είναι να αναγνωριστεί η ύπαρξη της παραβάσεως και να υποχρεωθεί το καταγγελλόμενο κράτος μέλος να την τερματίσει άμεσα.
- Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την καταδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει και πάλι εναντίον του μη συμμορφούμενου κράτους μέλους ώστε να του επιβληθούν χρηματικές ποινές.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΑΚΥΡΩΣΗΣ:

- Στόχος τους είναι να κηρυχθεί άκυρη η πράξη ενός ενωσιακού οργάνου.
- Μπορούν να ασκηθούν από κράτη μέλη, ενωσιακά όργανα και ιδιώτες. Στην περίπτωση όμως που η προσφυγή ακυρώσεως ασκείται από ιδιώτη και στρέφεται κατά νομοθετικής πράξης, για το παραδεκτό της απαιτείται απόδειξη ότι η πράξη αφορά τον προσφεύγοντα άμεσα και ατομικά.
- Οι προσφυγές αυτές ασκούνται κατά περίπτωση είτε στο Δικαστήριο είτε στο Γενικό Δικαστήριο.
- Η προσφυγή πρέπει να ασκηθεί εντός δύο μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης / κοινοποίησης της προσβαλλόμενης πράξης.
- Η προσφυγή μπορεί να ασκηθεί κατά κάθε ενωσιακής πράξης που παράγει έννομα αποτελέσματα έναντι τρίτων.
- Αν η προσφυγή γίνει αποδεκτή, η πράξη ακυρώνεται και μάλιστα η απόφαση έχει καταρχήν αναδρομική ισχύ. Μπορεί ωστόσο η απόφαση να περιορίζει την αναδρομικότητα ισχύος της, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.
- Το όργανο του οποίου η πράξη ακυρώθηκε οφείλει να λάβει όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της ακυρωτικής απόφασης.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΩΣ:

- Με αυτές τις προσφυγές αποσκοπείται η καταδίκη ενός ενωσιακού οργάνου για παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας, ώστε να υποχρεωθεί ο παραβάτης να θέσει τέρμα στην παράνομη παράλειψη υιοθετώντας τα απαραίτητα μέτρα.
- Μπορούν να ασκηθούν από κράτη μέλη, ενωσιακά όργανα και ιδιώτες. Στην περίπτωση ωστόσο που η προσφυγή ασκείται από ιδιώτη, για το παραδεκτό της απαιτείται επιπλέον απόδειξη ότι η παράλειψη αναφέρεται σε πράξη η οποία αφορά τον προσφεύγοντα άμεσα και ατομικά.
- Ασκούνται κατά περίπτωση είτε στο Δικαστήριο είτε στο Γενικό Δικαστήριο.
- Προϋπόθεση για το παραδεκτό αυτής της προσφυγής είναι να απευθυνθεί πρώτα από τον ενδιαφερόμενο πρόσκληση προς το ενωσιακό όργανο να ενεργήσει.
- Αν περάσουν δύο μήνες από την πρόσκληση αυτή χωρίς το όργανο να έχει ενεργήσει, μπορεί η προσφυγή να ασκηθεί εντός νέας προθεσμίας δύο μηνών.
- Αν όμως το όργανο αρνηθεί ρητά να ενεργήσει, αυτή του η άρνηση προσβάλλεται μόνο με προσφυγή ακύρωσης.
- Αν η προσφυγή γίνει αποδεκτή, το όργανο του οποίου η παράλειψη κηρύχθηκε παράνομη οφείλει να λάβει όλα τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΑ 19 ΣΕΕ ΚΑΙ 251-281 ΣΛΕΕ)

□ ΕΚΔΙΚΑΣΗ ΑΓΩΓΩΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ:

- Με αυτές αποσκοπείται η αποκατάσταση από την Ευρωπαϊκή Ένωση της ζημίας που προκαλείται από τις παράνομες πράξεις και παραλείψεις των ενωσιακών οργάνων και των υπαλλήλων τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.
  - Αρμόδιο για την εκδίκαση των αγωγών αυτών είναι το Γενικό Δικαστήριο.
  - Για να θεμελιωθεί ευθύνη προς αποζημίωση, απαιτείται καταρχάς η ύπαρξη παράνομης πράξης / παράλειψης που να μπορεί να αποδοθεί σε κάποιο ενωσιακό όργανο. Παράνομη συμπεριφορά των υπαλλήλων των οργάνων μπορεί να θεμελιώσει ευθύνη προς αποζημίωση μόνο αν πρόκειται για πράξεις που συνιστούν αναγκαία προέκταση της άσκησης των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί σε αυτά τα όργανα.
  - Η παρανομία θα πρέπει επίσης να είναι αρκούντως σοβαρή, ιδίως όταν η αποζημίωση ζητείται λόγω έκδοσης νομοθετικής πράξης.
  - Απαιτείται επίσης η ύπαρξη άμεσου αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της παράνομης πράξης και της ζημίας που υπέστη ο ενάγων.
- Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάζει αιτήσεις αναιρέσεως κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

(ΑΡΘΡΑ 127-133 ΚΑΙ 282-284 ΣΛΕΕ)

□ ΟΡΓΑΝΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ:

- ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ: Απαρτίζεται από τα 6 Μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας καθώς επίσης και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των χωρών της ζώνης του ευρώ.
- ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Αποτελείται από 6 Μέλη, στα οποία συμπεριλαμβάνονται ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Τα μέλη της διορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που αποφασίζει για την επιλογή τους με ειδική πλειοψηφία.
- ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ: Αποτελείται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ: Κεντρικός ρόλος του είναι ο σχεδιασμός και η εκτέλεση των εποπτικών καθηκόντων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

(ΑΡΘΡΑ 127-133 ΚΑΙ 282-284 ΣΛΕΕ)

□ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

- Καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στο Ευρωσύστημα.
- Χαράσσει τη νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων αποφάσεις για τους στόχους της νομισματικής πολιτικής και τα βασικά επιτόκια.
- Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας, εκδίδει αποφάσεις όσον αφορά το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνονται οι εποπτικές αποφάσεις.

□ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

- Προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.
- Διαχειρίζεται τις καθημερινές εργασίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Ασκεί ορισμένες αρμοδιότητες που της εκχωρούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

(ΑΡΘΡΑ 127-133 ΚΑΙ 282-284 ΣΛΕΕ)

□ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ:

- Η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής για τις χώρες του ευρώ.
- Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος.
- Η κατοχή και η διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των χωρών της ζώνης του ευρώ.
- Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.
- Η προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.
- Η έγκριση και έκδοση τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του ευρώ.

ΥΠΑΤΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(ΑΡΘΡΟ 18 ΣΕΕ)

□ ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ:

- Διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής.
- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τον απαλλάξει από τα καθήκοντα του με την ίδια διαδικασία.

□ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ:

- Ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Συμβάλλει με τις προτάσεις του στον σχεδιασμό της πολιτικής αυτής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου.
- Ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας.
- Προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων (ΣΕΥ).
- Κατέχει μια από τις θέσεις Αντιπροέδρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μεριμνά από τη θέση αυτή για τη συνοχή της εξωτερικής δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Είναι επιφορτισμένος εντός της Επιτροπής για την άσκηση των καθηκόντων της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και για τον συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

□ ΕΝΝΟΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ:

- Άμεσο αποτέλεσμα είναι η ιδιότητα που έχουν οι ενωσιακοί κανόνες να επιτρέπουν στους ιδιώτες να τους επικαλούνται υπό όρους ενώπιον των αρμόδιων εθνικών αρχών και να αξιώνουν τον σεβασμό του περιεχομένου τους.
- Το άμεσο αποτέλεσμα διακρίνεται σε δύο ειδικότερα υποκατηγορίες:
  - Το κάθετο, που επιτρέπει στους ιδιώτες την επίκληση των ενωσιακών κανόνων έναντι των κρατικών οργάνων.
  - Το οριζόντιο, που επιτρέπει την επίκληση των ενωσιακών κανόνων σε υποθέσεις μεταξύ των ιδιωτών.
  - Οι περισσότεροι ενωσιακοί κανόνες έχουν πλήρες άμεσο αποτέλεσμα, τόσο οριζόντιο όσο και κάθετο.
  - Οι οδηγίες ωστόσο έχουν περιορισμένο άμεσο αποτέλεσμα, μόνο για κάθετες σχέσεις.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

- ΔΕΕ 26/62 Van Gend en Loos:
  - Η υπόθεση αυτή αφορούσε το αν μπορεί να γίνει επίκληση από τους ιδιώτες ενός άρθρου της Συνθήκης για την τελωνειακή ένωση, που απαγορεύει την επιβολή εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών μεταξύ των κρατών μελών.
  - Το ζήτημα αυτό ανέκυψε όταν οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές επέβαλαν τελωνειακή επιβάρυνση για την εισαγωγή ενός χημικού προϊόντος από ένα άλλο κράτος μέλος, παρά την ύπαρξη της σχετικής απαγόρευσης.
  - Το ερώτημα που τέθηκε τότε ήταν αν ο κανόνας αυτός επιβάλλει απλά μια υποχρέωση συμμόρφωσης που αφορά αποκλειστικά τα κράτη μέλη, χωρίς επιτρέπει την ευθεία επίκληση αυτού από τους ιδιώτες ενώπιον των αρμόδιων εθνικών αρχών.
  - Το ΔΕΕ απάντησε ότι ο συγκεκριμένος κανόνας έχει άμεσο αποτέλεσμα και ότι επομένως μπορούν να τον επικαλούνται όχι μόνο τα κράτη μέλη, αλλά και οι ιδιώτες και μάλιστα ενώπιον των αρμόδιων εθνικών αρχών.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

- ΔΕΕ 26/62 Van Gend en Loos (Σκεπτικό ΔΕΕ):
  - Στόχος της Ένωσης είναι η δημιουργία μιας κοινής αγοράς που η λειτουργία της αφορά άμεσα και τους ιδιώτες.
  - Επομένως, η Συνθήκη είναι κάτι παραπάνω από μια απλή συμφωνία που θεμελιώνει αμοιβαίες υποχρεώσεις ανάμεσα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.
  - Άλλωστε το προοίμιο της Συνθήκης αναφέρεται όχι μόνο στις εθνικές κυβερνήσεις αλλά και στους λαούς.
  - Περαιτέρω, οι κυριαρχικές αρμοδιότητες που έχουν παραχωρηθεί στα όργανα της Ένωσης αφορούν τόσο τα κράτη μέλη όσο και τους πολίτες.
  - Επομένως, η Ένωση αποτελεί μια νέα έννομη τάξη διεθνούς δικαίου υπέρ της οποίας τα κράτη μέλη περιόρισαν – αν και σε συγκεκριμένα μόνο όρια – τα κυριαρχικά τους δικαιώματα.
  - Η νέα αυτή έννομη τάξη έχει ως υποκείμενα τόσο τα κράτη μέλη όσο και τους ιδιώτες, στους οποίους το ενωσιακό δίκαιο δεν επιφυλάσσει μόνο υποχρεώσεις αλλά και δικαιώματα.
  - Οι ιδιώτες μπορούν συνεπώς να επικαλούνται άμεσα τους δεσμευτικούς κανόνες του ενωσιακού δικαίου που τους αφορούν, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

ΔΕΕ 26/62 Van Gend en Loos: «Ο στόχος της Συνθήκης ΕΟΚ, που είναι η θέσπιση μιας κοινής αγοράς, η λειτουργία της οποίας αφορά άμεσα τους πολίτες της Κοινότητας, συνεπάγεται ότι η Συνθήκη αυτή αποτελεί κάτι περισσότερο από μια συμφωνία που δημιουργεί μόνο αμοιβαίες υποχρεώσεις μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το προοίμιο της Συνθήκης, το οποίο αφορά εκτός από τις κυβερνήσεις και τους λαούς, κατά τρόπο δε πιο συγκεκριμένο με τη δημιουργία οργάνων στα οποία έχουν παρασχεθεί κυριαρχικά δικαιώματα, η άσκηση των οποίων επηρεάζει τόσο τα κράτη μέλη όσο και τους πολίτες τους... Από τις προηγούμενες σκέψεις πρέπει να συναχθεί ότι η Κοινότητα αποτελεί νέα έννομη τάξη διεθνούς δικαίου, υπέρ της οποίας τα κράτη περιόρισαν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα, σε περιορισμένους έστω τομείς, και της οποίας υποκείμενα είναι όχι μόνο τα κράτη μέλη, αλλά επίσης και οι υπήκοοι τους. Επομένως, όπως το κοινοτικό δίκαιο, που είναι ανεξάρτητο από τη νομοθεσία των κρατών μελών, δημιουργεί υποχρεώσεις στους ιδιώτες, πρέπει επίσης να γεννά και δικαιώματα υπέρ αυτών. Τα δικαιώματα αυτά γεννώνται όχι μόνο όταν τούτο προβλέπεται ρητά στη Συνθήκη, αλλά επίσης λόγω σαφών υποχρεώσεων που επιβάλλει η Συνθήκη τόσο στους ιδιώτες όσο και στα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα... Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι, κατά το πνεύμα, την οικονομία και το γράμμα της Συνθήκης, το άρθρο 12 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παράγει άμεσα αποτελέσματα και γενικά προσωπικά δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

- Σταδιακά, η εφαρμογή του αμέσου αποτελέσματος επεκτάθηκε σε όλες τις νομικά υποχρεωτικές πράξεις του πρωτογενούς και παράγωγου ενωσιακού δικαίου. Ειδικότερα:
  - ΣΥΝΘΗΚΕΣ: Το άμεσο αποτέλεσμα των κανόνων τους αναγνωρίστηκε ήδη με την προμνησθείσα απόφαση ΔΕΕ 26/62 Van Gend & Loos. Πρόκειται για πλήρες άμεσο αποτέλεσμα.
  - ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ: Αυτοί έχουν άμεση ισχύ, υπό την έννοια ότι εφαρμόζονται χωρίς να απαιτείται η λήψη εθνικών μέτρων ενσωμάτωσης του περιεχομένου τους. Αυτό ερμηνεύτηκε ότι συνεπάγεται και το πλήρες άμεσο αποτέλεσμα των κανόνων τους, κάθετο και οριζόντιο (ΔΕΕ 43/71 Politi κατά Ministry for Finance of the Italian Republic).
  - ΟΔΗΓΙΕΣ: Μπορούν να έχουν άμεσο αποτέλεσμα, αλλά μόνο μετά την παρέλευση της προθεσμίας ενσωμάτωσης στην εθνική έννομο τάξη (ΔΕΕ 41/74 Yvonne van Duyn κατά Home Office). Το άμεσο αυτό αποτέλεσμα περιορίζεται σε κάθετες και μόνο σχέσεις (ΔΕΕ C-91/92 Paola Faccini Dori κατά Recreb Srl).
  - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ: Και αυτές μπορούν να έχουν άμεσο αποτέλεσμα (ΔΕΕ 9/70 Franz Grad v Finanzamt Traunstein). Αν αποδέκτες τους είναι μόνο τα κράτη μέλη, το άμεσο αυτό αποτέλεσμα περιορίζεται σε κάθετες και μόνον σχέσεις (ΔΕΕ C-156/91 Hansa Fleisch Ernst Mundt GmbH & Co. KG κατά Landrat des Kreises Schleswig-Flensburg).

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

- Για να επιτρέπεται όμως η άμεση επίκληση των ενωσιακών κανόνων από τους ιδιώτες, πρέπει να συντρέχουν ορισμένοι όροι. Ειδικότερα:
  - ▣ Πρέπει ο επίμαχος κανόνας να είναι σαφής, συγκεκριμένος και απαλλαγμένος αιρέσεων.
  - ▣ Πρέπει να μην απαιτείται η λήψη συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή του, είτε εθνικής είτε και ευρωπαϊκής φύσεως.
- Δεδομένων των όρων αυτών, θα έπρεπε κανονικά να στερούνται αμέσου αποτελέσματος οι οδηγίες. Αυτό επειδή:
  - ▣ Αφήνουν ευχέρεια στα κράτη μέλη να επιλέξουν τον τρόπο και τα μέσα με τα οποία θα φθάσουν στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.
  - ▣ Απαιτούν πάντοτε την υιοθέτηση εθνικών μέτρων ενσωμάτωσης για την εφαρμογή τους.
- Ωστόσο, έχει γίνει αποδεκτό ότι οι κανόνες των οδηγιών μπορούν να έχουν άμεσο αποτέλεσμα εφόσον είναι σαφείς και απαλλαγμένοι αιρέσεων. Πρέπει να συντρέχουν όμως και κάποιοι επιπλέον όροι.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

- Για να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες έναν κανόνα οδηγίας πρέπει να συντρέχουν και οι ακόλουθες επιπλέον προϋποθέσεις:
  - ▣ Να έχει παρέλθει η προθεσμία που προβλέπεται για τη μεταφορά της οδηγίας στην εθνική έννομο τάξη.
  - ▣ Δεδομένου ότι οι οδηγίες αναφέρονται μόνο σε κράτη μέλη και όχι σε ιδιώτες, επιτρέπεται η άμεση επίκληση των κανόνων τους μόνο κατά κρατικών οργάνων και όχι κατά ιδιωτών.
  - ▣ Στην έννοια του κράτους περιλαμβάνονται (ΔΕΕ C-413/15 Elaine Farrell κατά Alan Whitty and Others):
    - Τα κεντρικά κρατικά όργανα.
    - Οι αποκεντρωμένες και οι συνταγματικά ανεξάρτητες αρχές.
    - Οργανισμοί και φορείς που υπόκεινται στην εποπτεία ή στον έλεγχο του κράτους.
    - Οργανισμοί και φορείς στους οποίους έχει ανατεθεί εκτέλεση αποστολής δημοσίου συμφέροντος και οι οποίοι έχουν προς τούτο εξαιρετικές εξουσίες σε σχέση με τις εξουσίες που απορρέουν από τους εφαρμοστέους στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών κανόνες.
- Επομένως, οι οδηγίες έχουν μόνο κάθετο και όχι οριζόντιο άμεσο αποτέλεσμα.
- Το πλήρες αποτέλεσμα των οδηγιών (κάθετο και οριζόντιο) παράγεται συνεπώς μόνο μετά την ενσωμάτωση των κανόνων τους στην εθνική έννομο τάξη.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ

□ ΣΗΜΑΣΙΑ ΑΜΕΣΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ:

- Αποκέντρωσε την εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων αναθέτοντας ουσιαστικά την ευθύνη τήρησης των επιταγών τους στους ιδιώτες και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.
- Δημιουργήθηκε έτσι ένας πολύ αποτελεσματικότερος μηχανισμός παροχής εννόμου προστασίας από εκείνον που προέβλεπε η Συνθήκη στη βάση της διαδικασίας επί παραβάσει με τη συμμετοχή του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Επιτροπής.
- Αυτό επέτρεψε τον αποτελεσματικό έλεγχο ενός πολύ μεγαλύτερου αριθμού υποθέσεων από αυτόν που θα ήταν αντικειμενικά εφικτός στη βάση των προβλέψεων της Συνθήκης.
- Το γεγονός αυτό αποτέλεσε με τη σειρά του έναν αποτελεσματικό μοχλό πίεσης προς τις εθνικές αρχές και τους ιδιώτες να σέβονται τις εκπορευόμενες από τους ενωσιακούς κανόνες υποχρεώσεις τους, γνωρίζοντας πλέον ότι είναι εφικτή και η άμεση επίκληση των υποχρεώσεων αυτών σε εθνικό επίπεδο.
- Η εμπλοκή των αρμόδιων εθνικών αρχών και των ιδιωτών στην εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων συνετέλεσε περαιτέρω στην ενεργητικότερη συμμετοχή τους στην εξέλιξη του σημερινού ενωσιακού οικοδομήματος και στην εξοικείωση με την ενωσιακή έννομο τάξη.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

□ ΕΝΝΟΙΑ ΑΡΧΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ:

- Η αρχή αυτή αποτελεί ουσιαστικά το απαραίτητο συμπλήρωμα της αρχής του αμέσου αποτελέσματος.
- Ενώ το τελευταίο απαντά στο ερώτημα αν μπορεί ένας ιδιώτης να επικαλεστεί σε εθνικό επίπεδο έναν ενωσιακό κανόνα που τον αφορά, η αρχή της υπεροχής ρυθμίζει το θέμα της ιεράρχησης ενωσιακών και εθνικών κανόνων απαντώντας στο τι συμβαίνει σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ τους.
- Ορίζει ειδικότερα ότι σε μια τέτοια περίπτωση σύγκρουσης υπερέχει πάντοτε ο ενωσιακός κανόνας.
- Συνέπεια αυτής της υπεροχής είναι ότι η κάθε εθνική αρχή υποχρεούται να εφαρμόσει τον ενωσιακό κανόνα καθιστώντας αυτομάτως ανεφάρμοστη την ασύμβατη με αυτόν εθνική ρύθμιση, ακόμα και στην περίπτωση που στερείται μιας τέτοιας αρμοδιότητας κατά την οικεία εθνική έννομο τάξη (ΔΕΕ 107/77 Amministrazione delle Finanze dello Stato κατά Simmenthal SpA).
- Η υποχρέωση αυτή υφίσταται ακόμα και σε περίπτωση που ο επίμαχος εθνικός κανόνας είναι μεταγενέστερος και ειδικότερος του αντίστοιχου ενωσιακού.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- ΔΕΕ 6/64 Flaminio Costa κατά E.N.E.L.:
  - Όπως και η αρχή του αμέσου αποτελέσματος, έτσι και η αρχή της υπεροχής εισήχθη νομολογιακά σε μια υπόθεση που αφορούσε την πιθανολογούμενη αντίθεση προς τους ενωσιακούς κανόνες της κρατικοποίησης μιας ιταλικής εταιρείας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.
  - Επικαλούμενη στην ουσία παρόμοια επιχειρήματα με εκείνα πάνω στα οποία είχε βασιστεί η εισαγωγή της αρχής του αμέσου αποτελέσματος, η συγκεκριμένη απόφαση θεμελιώνει την αρχή της υπεροχής στην αυτονομία της ενωσιακής έννομης τάξης και στην νομική υποχρεωτικότητα των κανόνων της.
  - Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ενωσιακοί κανόνες υπερισχύουν σε κάθε περίπτωση των αντίστοιχων εθνικών, καθώς η κατίσχυση του εκάστοτε εθνικού κανόνα θα έθετε σε κίνδυνο την ενότητα και την ομοιομορφία της εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου και επομένως την ίδια την επίτευξη των ενωσιακών στόχων για χάρη των οποίων τα συμμετέχοντα κράτη μέλη συμφώνησαν στον μερικό περιορισμό των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Δήλωση σχετικά με την υπεροχή (Προσαρτημένη στην τελική πράξη υιοθέτησης της Συνθήκης της Λισσαβόνας)

Η Διάσκεψη υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Συνθήκες και το δίκαιο που θεσπίζεται από την Ένωση βάσει των Συνθηκών υπερισχύουν του δικαίου των κρατών μελών, υπό τους όρους που ορίζονται στην εν λόγω νομολογία.

Επίσης, η Διάσκεψη αποφάσισε να προσαρτηθεί στην παρούσα τελική πράξη η γνωμοδότηση της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου σχετικά με την υπεροχή, η οποία περιλαμβάνεται στο έγγραφο 11197/07 (JUR260):

«Γνωμοδότηση της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου»

της 22ας Ιουνίου 2007

Από τη νομολογία του Δικαστηρίου απορρέει ότι η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου αποτελεί θεμελιώδη αρχή του εν λόγω δικαίου. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η αρχή αυτή είναι συνυφασμένη με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Κατά την πρώτη απόφαση στο πλαίσιο αυτής της πάγιας νομολογίας (Costa/ENEL, 15 Ιουλίου 1964, υπόθεση 6/64) δεν υπήρχε μνεία της υπεροχής στη Συνθήκη, πράγμα που εξακολουθεί να συμβαίνει και σήμερα. Το γεγονός ότι η αρχή της υπεροχής δεν θα περιληφθεί στη μελλοντική Συνθήκη ουδόλως μεταβάλλει την ύπαρξη της αρχής και την υφιστάμενη νομολογία του Δικαστηρίου.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

□ ΕΚΤΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΡΧΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ:

- Η υπεροχή των ενωσιακών κανόνων θεμελιώνεται επομένως απευθείας και αποκλειστικά στον αυτόνομο χαρακτήρα της ενωσιακής εννόμου τάξης και όχι στις τυχόν συνταγματικές προβλέψεις των κρατών μελών.
- Αυτό από μόνο του υπονοεί ότι το εύρος της εφαρμογής της ουδόλως συναρτάται με τους όποιους περιορισμούς θέτει η κλασική ιεράρχηση των νομικών κανόνων σε εθνικό επίπεδο, ιδιαίτερα όσον αφορά την περίπτωση σύγκρουσης ενωσιακού κανόνα με κανόνα συνταγματικής φύσεως.
- Σημαίνει περαιτέρω ότι η αρχή της υπεροχής αφορά κάθε υποχρεωτικό ενωσιακό κανόνα, τόσο πρωτογενή όσο και παράγωγο.
- Η εφαρμογή της οδηγεί σε κατίσχυση των ενωσιακών κανόνων έναντι κάθε εθνικού κανόνα, ακόμα και συνταγματικού.
- Την υπεροχή όλων των ενωσιακών κανόνων έναντι και των συνταγματικών ρυθμίσεων την έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει η σχετική ενωσιακή νομολογία (ήδη από τη ΔΕΕ 11/70 Internationale Handelsgesellschaft mbH κατά Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel).

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

□ Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (1/2):

- Παρά τις κάποιες αρχικές επιφυλάξεις τους που αφορούσαν κυρίως την ιεραρχική ισχύ των κανόνων του παράγωγου ενωσιακού δικαίου, όλα τα κράτη μέλη αποδέχονται σήμερα την υπεροχή του συνόλου των ενωσιακών κανόνων έναντι των κοινών (μη συνταγματικών) εθνικών κανόνων.
- Εκεί που παρατηρείται αμφισβήτηση είναι στο θέμα της κατίσχυσης των ενωσιακών κανόνων και ιδιαίτερα των παράγωγων έναντι των συνταγματικών κανόνων.
- Το πρόβλημα έχει κατά καιρούς ανακύψει κυρίως αναφορικά με τον έλεγχο της συμβατότητας των παράγωγων ενωσιακών κανόνων σε σχέση με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.
- Κατά την ενωσιακή νομολογία, ο έλεγχος αυτός μπορεί να πραγματοποιείται μόνο με βάση το μέτρο προστασίας που παρέχει ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Δεν μπορούν αντιθέτως σε καμία περίπτωση τα κράτη μέλη να απαιτήσουν την εφαρμογή ενός υψηλότερου επιπέδου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων από εκείνον που εγγυώνται οι ρυθμίσεις του Χάρτη, ακόμα και αν αυτός ο μεγαλύτερος βαθμός προστασίας κατοχυρώνεται από τους εθνικούς συνταγματικούς τους κανόνες (ΔΕΕ C-399/11 Stefano Melloni κατά Ministerio Fiscal).

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

□ Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (2/2):

- Αντιρρήσεις κατά αυτής της απόλυτης εφαρμογής της αρχής της υπεροχής έχουν εκφραστεί από αρκετά Συνταγματικά Δικαστήρια.
- Ιδιαίτερα το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο έχει ρητώς επισημάνει ότι η αρχή της υπεροχής έχει ως όριο την απαραβίαστη γερμανική συνταγματική ταυτότητα, τμήμα της οποίας αποτελεί και η απόλυτη προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και όλων εκείνων των θεμελιωδών αρχών που σχετίζονται με αυτήν.
- Έχει επομένως υπογραμμίσει ότι νομιμοποιείται να εξετάζει αν κάποιος ενωσιακός κανόνας παραβιάζει την γερμανική συνταγματική ταυτότητα και σε καταφατική περίπτωση να τον κρίνει ανεφάρμοστο σε εθνικό επίπεδο (BVerfG 2 BvR 2735/14 Identity Review Order).

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- **ΔΕΕ C-213/07 Μηχανική ΑΕ κατά Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης:**
  - Η υπόθεση αφορούσε προδικαστικό ερώτημα του Συμβουλίου της Επικρατείας.
  - Το ερώτημα αφορούσε νομοθετική ρύθμιση που απαγόρευε τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς ανάληψης δημοσίων έργων προσώπων, τα οποία ήταν ταυτοχρόνως βασικοί μέτοχοι σε επιχειρήσεις μέσω ενημέρωσης.
  - Η απαγόρευση αυτή βασιζόταν στις οικείες επιταγές του άρθρου 14 παρ. 9 του Συντάγματος.
  - Δεν προβλεπόταν όμως αντίστοιχη απαγόρευση στις σχετικές οδηγίες περί δημοσίων συμβάσεων.
  - Το ΔΕΕ έκρινε ότι τα κράτη μέλη μπορούσαν να προβλέψουν επιπλέον μέτρα αποκλεισμού εργοληπτών, αποσκοπούντα στην τήρηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης των υποβαλλόντων προσφορά και της διαφάνειας.
  - Κατέληξε όμως στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη εθνική απαγόρευση υπερέβαινε το μέτρο της αναλογικότητας, στον βαθμό που καθιέρωνε ένα αμάχητο τεκμήριο ασυμβιβάστου χωρίς να επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο να ανταποδείξει ότι η συμμετοχή του στην επιχείρηση μέσω ενημέρωσης ουδόλως ήταν ικανή να επηρεάσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των υποβαλλόντων προσφορά για την ανάληψη συγκεκριμένου έργου.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- **ΔΕΕ C-399/11 Stefano Melloni κατά Ministerio Fiscal (1/2):**
  - Η υπόθεση αφορούσε πρόσωπο που είχε καταδικασθεί αμετακλήτως στην Ιταλία για δόλια πτώχευση, χωρίς να παραστεί προσωπικά σε κανένα στάδιο της δίκης του.
  - Ο καταδικασθείς συνελήφθη μετά από αρκετά έτη στην Ισπανία στη βάση σχετικού ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος από τις ιταλικές αρχές.
  - Ισχυρίστηκε τότε ότι η έκδοση του στην Ιταλία στη βάση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης θα παραβίαζε το θεμελιώδες δικαίωμα στη δίκαιη δίκη, όπως αυτό προστατεύεται από το Ισπανικό Σύνταγμα.
  - Τούτο επειδή η ιταλική νομοθεσία καθιστά αδύνατη την άσκηση ένδικου μέσου κατά αμετάκλητων καταδικαστικών αποφάσεων για τον λόγο ότι αυτές έχουν εκδοθεί χωρίς την προσωπική παράσταση του κατηγορουμένου.
  - Κατά τη νομολογία όμως του Ισπανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου, το δικαίωμα του κατηγορουμένου να παρασταθεί προσωπικά στη δίκη του θεωρείται τμήμα του συνταγματικού δικαιώματος στη δίκαιη δίκη.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- **ΔΕΕ C-399/11 Stefano Melloni κατά Ministerio Fiscal (2/2):**
  - Το Ισπανικό Συνταγματικό Δικαστήριο απέστειλε τότε προδικαστικό ερώτημα ρωτώντας αν μπορούσε να αρνηθεί την εκτέλεση ενός ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος στη βάση των ενωσιακών κανόνων, ώστε να εξασφαλίσει στο καταζητούμενο πρόσωπο τον αυξημένο βαθμό προστασίας που αναγνώριζε στους καταδικασθέντες ερήμην το Ισπανικό Σύνταγμα.
  - Το ΔΕΕ έκρινε ότι οι επίμαχοι ενωσιακοί κανόνες ήταν πλήρως σύμφωνοι με τις απαιτήσεις του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Δεδομένου αυτού, θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της υπεροχής να επιτραπεί η παρεμπόδιση της εφαρμογής των κανόνων αυτών βάσει των πιο προστατευτικών συνταγματικών προβλέψεων κράτους μέλους.
  - Δεν ήταν επομένως επιτρεπτή η επίκληση των συνταγματικών αυτών κανόνων για την άρνηση εκτέλεσης του νομίμως εκδοθέντος ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.
  - Το Ισπανικό Συνταγματικό Δικαστήριο προσάρμοσε έπειτα τη νομολογία του στην ως άνω προδικαστική απόφαση του ΔΕΕ.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

□ **BVerfG 2 BvR 2735/14 Identity Review Order (1/2):**

- Η υπόθεση αφορούσε αμετακλήτως καταδικασθέντα ερήμην στην Ιταλία για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση και εμπορία ναρκωτικών.
- Ο καταδικασθείς συνελήφθη μετά από πολλά έτη στη Γερμανία στη βάση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος από τις ιταλικές αρχές.
- Ισχυρίστηκε τότε ότι η έκδοση του στην Ιταλία στη βάση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης θα παραβίαζε τα συνταγματικά του δικαιώματα, γιατί βάσει της ιταλικής νομοθεσίας αδυνατούσε πλέον να προβάλει ουσιαστικούς ισχυρισμούς σε σχέση με την καταδίκη του.
- Το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο επεσήμανε ότι η αρχή της υπεροχής περιορίζεται από την απαραβίαστη γερμανική συνταγματική ταυτότητα.
- Πρόσθεσε ότι η γερμανική συνταγματική ταυτότητα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
- Σημείωσε περαιτέρω ότι η γερμανική ποινική νομοθεσία βασίζεται στη θεμελιώδη αρχή της ατομικής ενοχής, που εκπορεύεται από την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΥΠΕΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

□ BVerfG 2 BvR 2735/14 Identity Review Order (2/2):

- Η αρχή της ατομικής ενοχής απαιτεί να μπορεί ο κατηγορούμενος να προβάλλει τις απόψεις του και αυτές να μπορούν να κριθούν επί της ουσίας.
- Η αρχή αυτή εφαρμόζεται και σε περιπτώσεις εκδόσεως προσώπων βάσει ευρωπαϊκών ενταλμάτων σύλληψης.
- Δεν επιτρέπεται επομένως η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, όταν η νομοθεσία του κράτους της εκδόσεως απαγορεύει στον καταδικασθέντα ερήμην να προβάλλει ουσιαστικούς ισχυρισμούς σε σχέση με την καταδίκη του.
- Καταλήγει ωστόσο το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο ότι η σχετική ενωσιακή νομοθεσία για την εκτέλεση των ευρωπαϊκών ενταλμάτων σύλληψης πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να απαιτεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές να προβαίνουν στον ανωτέρω έλεγχο έλεγχο πριν την έκδοση του καταζητούμενου προσώπου.
- Δεν χρειαζόταν επομένως στην υπό κρίση υπόθεση να περιοριστεί η αρχή της υπεροχής στη βάση της γερμανικής συνταγματικής ταυτότητας.